TÜRK SOLU

Yıl : I
Sayı : 48
15 Ekim 1968
100 kuruş

AYNI SEPETE KOYAMAYIZ

Millî Kurtuluş Savaşımızın en çetin günleri. Başında İngiltere'nin bulunduğu Batı emperyalizminin zinde kuvveti Yunan ordusu Anadolunun içlerine dalmış ilerliyor. Memleketin stratejik önemdeki bölgeleri İngiltere'nin, Fransa'nın, Amerika'nın ve müttefiklerinin işgali altında. Türk ulusu, kendisinin ulus olarak varlığına son vermeğe azımli saldırgan güce karşı. emperyalizme karşı dişini tırnağına takmış savaşmakta. O emperyalizm ki, dünyanın altıda beşine hakimdir.

Ama dünyanın altında biri üzerinde ilk sosyalist devrim gerçekleştirilmiştir. Ve bu altıda bir artık emperyalizmin sömürü alanı olmaktan çıkmıştır. İlk sosyalist ülkeyle ilk başarılı millî kurtuluş savaşını vermekte olan Türkiye'nin düşmanları aynı düşmanlardır. Dostları da aynı dostlar. Ve bu iki ülke arasında çıkar birliği vardır. Aralarındaki dostluk ve devrimci dayanışma ilişkisi tabiî olarak kurulmuştur. Sosyalist ülke daha önce düşmanın hakkından geldiğinden Kemalist Türkiye'ye yardımda bulunacak durumdadır ve yardımını esirgememektedir.

Ve işte böyle bir ortamda, sureti haktan geçinen biri ortaya çıkıpta, «Çarlık Rusyasının yerini alan reimin çok partili burjuva parlamantarizmi olmaması, bu rejimin totaliter olması büyük talihsizliktir. Biz hem Türkiye toprağını işgali altında tutan İngiliz emperyalizmine ve onun müttefiklerine karşıyız, hem de Rusya'ya karşıyız! Ne İngiltere, ne Rusya!» deseydi ve Türkiye'nin baş düşmanı olan emperyalist devletle, Türkiye'ye bağımsızlık savaşında destek olan sosyalist devlete karşı aynı davranışı öğütleseydi, bu ikisini aynı sepete koysaydı, hiç şüphe yok ki bu sureti haktan geçinen kimse en azından gülünç duruma düşerdi.

Ya da bir başkası, gene aynı Millî Kurtuluş Savaşı ortamında ortaya çıkıp «Biz ne İngiltere'ye ne de Rusya'ya karşı düşmanlığı körüklemiyoruz, körükliyenlere karşıyız» anlamında sözler söyleseydı, ve o da bu biçimde Türkiye'nin ulusal çıkarları açısından ayrı ayrı değerlendirmesi gereken iki devleti aynı sepete koymaya kalksaydı, hiç şüphe yok ki, o da gülünç duruma düşerdi. Böyle konuşanlara Kuvvayi Milliyeciler iyi gözle bakmazlardı. Çünkü bunların yaptığı şey özünde, kafaları karıştırmaktan, dostu düşmanı ayırdedemez duruma getirmekten başka bir şey değildi. Oysa savaşta düşmanını tam ve doğru olarak saptayamazsan, dostunu da (o dost geçici de olsa) düşmanından ayırdetmeyi bilmezsen, savaş gücünü arttıramaz, yoğunlaştıramaz ve gereken hedefe yöneltemezsin. Ve bunu yapamadın mı yenilirsin.

•

Bu kural ilk Millî Kurtuluş Savaşımız için doğruydu. Bugünün Millî Kurtuluş Savaşları için de doğrudur. Millî Kurtuluş Savaşlarının en çetininin en kanlısının verilmekte olduğu Vietnam'da millici güçlerin karşısındaki kuvvetler, bizim Millî Kurtuluş Savaşımızda karşımıza çıkan kuvvetlerin aynıdır. Aradaki tek fark bu kez Amerika'nın, İngiltere'yi iteliyerek, emperyalist blokun başına geç miş olmasıdır. Vietnam halkını kurtuluş savaşında destekliyen güçler de bundan yarım yüzyıl önce bize destek olmuş olan güçlerdir: Sayıları artmış olan ve bir milyar insanı içinde barındıran sosyalist ülkeler ve dünya sahnesine yeni bir güç olarak çıkmış olan ve ağırlığını her gün daha çok hissettirmekte bulunan bağımsızlık mücadelesi şartlarındaki üçüncü dünya ulusları.

Ve işte Vietnam'da bugünkü dünya şartları içinde biri «ne Amerika, ne Çin, ne Rusya!» sloganıyla ortaya çıkarsa ve Amerikan emperyalist saldırganlarını Vietnam halkını destekleyen ve kendisine bir ölçüde yardımda bulunan Sovyetler Birliği'yle ve Çin'le bir sepete koyarsa, hiç şüphe yok ki, bu kimse yalnız gülünç sayılmakla kalmaz, Vietnam millî Kurtuluş Cephesi savaşları böyle konuşana ve bozguncu gözüyle bakar ve kendisine ona göre davranırdı.

1968 Türkiyesi'nin bir Millî Kurtuluş Savaşı koşulları içinde olduğu kesindir. Yarım yüzyıl önceyle aramızdaki tek fark emperyalizmin bu kez değişik metotlarla işgörmekte oluşudur. Emperyalist blokun başında bulunan Amerika Birleşik Devletleri vesayeti altında Türkiye bir olup bittidir. A.B.D. ile millî bağımsızlıkla bağdaşmayan iktisadî, siyasî, askerî bağlar sonucu, bir nükleer savaşın ilk kurbanı olacak olan Türkiye bir olup bittidir.

Bu durumda her Türk yurtseverine, her Türk devrimcisine düşen görevin, Amerikan emperyalizmine ve işbirlikçilerine karşı çıkıp, Amerikan boyunduruğunu Türkiye'nin boynundan atmak ve Türkiye'nin millî bağımsızlığını gerçekleştirmek olduğu besbellidir. İkinci Millî Kurtuluş mücadelemiz birincisinden daha kolay olmayacaktır. Bu mücadelede, karşındaki, sana düşman olan iç ve dış güçleri doğru saptayamazsan, aynı biçimde sana azıcık olsun destek olması mümkün iç ve dış güçleri de tam ve doğru olarak değerlendiremez ve bu güçler karşısında gerekli tutumu alamazsan ve ayrıca düşmanı tecrit etmek amacıyla tarafsızlaştırılacak olan güçleri de düşmanından uzak tutmasını bilemezsen, başarılı bir savaş veremezsin. Birinci Millî Kurtuluş Savaşımızda genel olarak biz bunu yapabildik. Ve o dönemde de Türk millicileri saflarından hiç kimse kalkıp da savaşta bize destek olanlar, bizi desteklemesi ihtimali olanla savaştığımız düşmanı aynı sepete koyma gafletini göstermedi. İkinci Millî Kurtuluş Savaşımızda da aynı doğru kavrayışı göstermek zorundayız.

Gerçek devrimci, Türk yurtseverliğini en derin anlamıyla kendisinin temsil ettiğini bilir. O abdestinden emin olan kimsedir. Vatanseverliğini ispat etmek için Amerikan emperyalizminin işbirlikçilerinin kulaklarına hoş gelecek sözler söylemenin gereğini duymaz. Onun ağzından işbirlikçi sermaye - feodalağa ortaklığını temsil eden bir iktidarın baskı kuvvetlerine göz kırpma niteliğinde sözler çıkmaz. O örneğin bir Çekoslovakya olayını, Türkiye'nin millî bağımsızlık dâvası açısından değerlendirmeyi ve tutumunu ona göre saptamayı bilir. O ikinci Kurtuluş Savaşımızda, bize destek olması çıkarı gereği olan güçlere, gerici iktidar çevrelerine hoş görünmek amacıyla sövmez. Evet o abdestinden emin olan bir kimse olarak meseleleri tek doğru açıdan, tam bağımsız ve gerçekten demokratik Türkiye'yi gerçekleştirme dâvası açısından koyma ve ona göre bir davranışı benimseme yürekliliğini gösterir. Bu, bazı durumlarda zor olsa da..

bu sayıda

TİP İstanbul il kongresi

•

Gereği Düşünüldü

(Mihri Belli'nin mahkûmiyet kararı, Bilirkişi raporu ve Başkan'ın karara muhalefet şerhini ilginç bulduğumuz için yayınlıyoruz.)

finfinis işçileri ne olacak?

«Fabrikanın cephesi arkaya alındıkta, sağdaki ve öndeki duvarların birleştiği köşede derin çatlaklar görülmüş ve bu çatlaklar yüzünden binada bir çökme tehlikesinin olup olmadığının yetkili bir fen adamınca tetkikinin, gereğinin de yerine getirilmesinin de icab ettiğini...»

(İstanbul 21. As. Huk. Mah. Değ. İş. 968/191, Ka. 968/114 sayılı 2/8/1968 tarihli kararına ek bilirkişi raporundan.)

«Fen heyetince verilen muayene raporunda ancak 1 cm2 ye 2 kgr. tazyikle çalışmasına izin verilen buhar kazanının 4 kgr. tazyıkla çalıştığı teftiş günü müfettiş tarafından görülmüştür.» (İstanbul 21 ci As. Huk. Mahkemesinde bulunan Değ. İş. 968/191, ka. 968/114 sayılı 2/8/1968 tarihli kararına ek bilirkişi raporundan.)

Bu raporda söz konusu edilen fabrika, Haliç'in bitiminde bir yerde kurulu Finfinis Branda fabrikasıdır. Ve işçileri, 17 Eylül Cuma gününden beri direnmektedirler. İstedikleri, işyerlerinde iş emniyetinin sağlanmasıdır. Bunu sağlamak için her kanunî yola başvurmuşlar, fakat Finfinise kanunu sokmağa muvaffak olamamışlardır. Direnme en son çârelerid'r. Onu deneyelim demişler, bu defa, karşılarında jandarmayı bulmuşlardır. Aylarca iş emniyeti nizamnamesini tatbik ettirmeyenler, bu defa hemen harekete geçerek işçilerin karşısına jandarmayı dikmişler ve 130 işçinin işinden atılmasına göz yummuşlardır. Şimdi 79'u kız erkek çocuk olmak üzere 130 işçi sokaktadır. Ve bunlardan 8'i cezaevine gönderilmiştir. Suçları ise Türkiye Cumhuriyeti kanunlarının kendi işyerlerinde de uygulanmasını istemektir.

•

Gerçekte, iş ve çalışma şartları yönlerinden işçilerin çalışmasına, kanunların koyduğu esaslara aykırı bir işyerinde işçilerin çalışmak zorunda olup olmadıkları bilinmeden Branda fabrikasındaki olaylar durulmaz, anlaşmazlık da giderilmez.

Branda fabrikasının işvereni istiyor ve diyor ki: «Benim fabrikamdaki çalışma şartları ne olursa olsun, ister duvarları çatlamış, ister tavanı çökmüş olsun işçiler önce çalışmalılar... İşçi sağlığı ve iş güvenliği benim için önemli değil... Önemli olan üretimdir.»

İşçiler adına Federal Sendika da diyor ki:

«Asıl olan işçilerin can emniyetidir. İnsanlık onuruna yaraşan şartlarda çalışmanın sağlanmasıdır. İş emniyeti ve işçi sağlığı hakkındaki kanunlar uygulansın, fabrikada işçilerin can emniyeti sağlama bağlansın, hak arayan işçinin işinden çıkarılmayacağının ispatlanması için bu nedenle işten çıkarılmalar durdurulsun. Ki çalışma düzeninin varlığı anlaşılsın. İşçiler öyle çalışsın.»

Olayların çıkmasının gerçek nedenlerini, bu iki karşı görüşün bağdaşamaması, bağdaştırması gerekenlerin de işi savsaklamalarında, peşin hükümlü olmalarında aramak gerekir.

Taraflardan, hangisinin görüşünde haklı olduğunu araştırırken elbette ölçü başta Anayasa olmak üzere elbette ki kanunların olması gerekir... Hele Anayasanın insanlarımıza kabul ettiği temel haklar, işçilere tanıdığı haklar ortada iken, Branda fabrikasında işçilerin, kanunlarla düzenlenmiş çalışma şartları sağlanmadan çalışmaya zorlanmaları, çalışmadıkları takdirde suçlandırılmaları düşünülemez.

Ne var ki fabrikanın kuruluşundan bu yana yetkililerin kanunların koyduğu esaslara göre işyerindeki çalışma şartlarının düzeltilmesi için işvereni zorlayamamış veya zorlamamış olmaları, fabrikada çalışan işçiler adına yetki almış işçi örgütlerinin durumu ele almamış olmaları işvereni kötü alışkanlıklarına devam etmesinde hak sahibi yapamaz. «Ben bütün yetkilerimi işveren sendikasına bıraktım. Gidip onunla toplu pazarlık yapsınlar, anlaşsınlar» diyerek işin içinden de sıyrılamaz.

Önce işveren olarak, işçilerin kanunlarda belirtilmiş esaslara göre iş emniyeti ve işçi sağlığı düzeni kurulmuş bir işletmeyi çalışabilmeleri için işçilere hazırlamak zorundadır. Bu ilk temel işletme düzeni kurulmadan meselenin bir toplu sözleşmeye girişip girişmemek olarak ortaya konması mümkün değildir. Zira anayasa ve çalışma düzeniyle ilgili kanunlardaki işçi haklarının, işverenle işçiler arasında pazarlık konusu olması gibi gülünç bir hal ortaya çıkıyor demektir.

Kanunlarımız işçilerin çalışma şekil ve şartları için işverenleri başıboş bırakmış değildir ki... İşçilerin hangi iş kollarında, hangi ölçülere göre işyerlerinde, iş emniyeti ve işçi sağlığı bakımından neler yapılması gerektiğini iş kanununda ve bu kanunun uygulanışıyla ilgili tüzüklerle düzenlemiştir. Bu itibarla işverenler, işçilerin çalışabilmelerini sağlayıcı tedbirleri almak zorundadırlar.

Demek oluyor ki, olayların çıkışında Branda fabrikası işvereni kanunsuz bir durum içinde olduğunu aklına bile getirmeden işçileri sahip oldukları özüne dokunulamaz temel hak ve hürriyetlerinden yoksun saya rak çalışmalarını istemektedir.

Hal böyle iken işçilerin can ve sağlık güvenliğinden vazgeçmeksizin, işverene kanundaki iş şartlarını gerçekleştirmesini, çalışmak ve üretime geçmek için şart koşmaları, herşeyden önce bir meşrû müdafaadır.

Meşrû müdafaa halindeki işçileri, çalışmadıklarından dolayı suçlamak ise, kanunların işverene verdiği sorumluluklardan habersiz ve peşin hükümle taraf tutanların yapabileceği bir iş olmaktan öte anlam ve değer taşımaz.

Başyazı

Amerikan Belgeleriyle Kapitalizmin Emperyalizmi

Suphi Karaman

Doç. Dr. Türkkaya Ataöv'ün «Amerikan emperyalizminin doğuşu» adlı bir eseri, son günlerde, elden ele dolaşmaktadır. Büyük bir araştırmanın ürünü olan eser, her yönü ile ilginçtir. Yüzden fazla Amerikan kaynaklı kitap ya da broşürün okunarak eleştirilmesi ve sayfa sonlarına dip notu olarak eklenmesi araştırmanın bilimsel değerini artırmaktadır. Tüm belgelerin Amerikan kaynaklı oluşu ve «Amerikan Emperyalizmi» deyiminin bu belgelerdeki sözlerden çıkışı için en ilginç yönüdür. Bize göre konunun diğer bir ilginç yönü de, Amerikan emperyalizmini kanıtlayan, bu çapta ve değerde bir araştırmanın ilk defa Türkiye'de yapılabilmiş olmasıdır.

Ekonomik ve siyasal dış politika uygulamaları içinde, bugün, kapitalizmin ve emperyalizmin boyunduruğu altında ezildiklerini duyabilen ulusların tarih araştırmaları ve belgeler arasında bir emperyalizmin doğuşunu aramağa ihtiyaçları olmayabilir. Uygulamanın ağır koşulları acı gerçekleri ile ortada dururken, zaman perdesini sıyırıp, tarih içerisinde delil aramak boşunadır. Ama, uygulamanın ağır koşullarını ters propaganda ile saklamak isteyen çıkarcıların bulunduğu, kuzu postuna büründürülerek yaratılmış yanlış bir kamuoyunun var olduğu ortamlarda ciddî tarih araştırmalarına ve kesin belgelere de ihtiyaç vardır. İşte «Amerikan Belgeleriyle Amerikan Emperyalizminin doğuşu» adlı eser bu yönden önemli bir boşluğu dolduracaktır. Kapalı gözler açılacak, idrakler aydınlığa, vicdanlar berraklığa kavuşacaktır. Kitabın başka ülkelerde tanıtılması sağlanırsa, kısa süre içerisinde yabancı dillere çevrilmesi halinde, Türk bilimsel araştırmacılığı da bundan gurur duyacaktır.

Türkiye'de yirmi yıldan beri uygulanan ekonomik ve siyasal dış politika, görünürde, millî gelir artışını ve kalkınmayı bir miktar sağlamış ise de, bu artış dış borçların yükselmesi ve ağırlığı ile orantılı aslâ değildir. Bu arada gelir dağılımındaki denge ise günden güne bozulmuştur. Çeşitli ekonomik dış ilişkiler ve bu ilişkileri geliştirebilmek nedeni ile yapılan türlü anlaşmalar siyasal bağımsızlığımız için zararlı sonuçlar doğurmuştur. ATATÜRK'ün daha 1921 yılı Aralık ayında söylediği sözler, Ulusal Kurtuluş Savaşında elde edilen sonuçlar bugün havada kalmış gibidir. Bizi mahvetmek isteyen emperyalizme karşı, bizi yutmak isteyen kapitalizme karşı bütün ulusal varlığımızla savaşmayı amaç edinen mesleği yirmi yıldan beri terk etmiş bulunuyoruz. 1960 yılından beri elde edilen fikir özgürlüğü ve geniş tartışma ortamı ile gerçekler su üzerine çıkarılıp gözler açılınca da, bu kez, uygulamanın ağır koşullarını ters propaganda ile sağlamak isteyen çıkarcıların faaliyetleri yoğunlaşmıştır. Bugün çoğunluğa yutturulan geçer meslek, komünizmle mücadele sloganı altında yürütülen, Mustafa Kemal'in öğüdünün tam karşıtı olan davranıştır. Uyanışı durdurmak, eleştirme ortamını yok etmek, özgürlükleri boğmak bu yeni mesleğin başlıca amacıdır. Emperyalizmden söz etmek pek çok çıkarcının rahatını kaçırmaktadır. Kapitalizmin sömürücülüğünü söyleyenlere Moskof uşakları denilmektedir. Kemalist devrimleri hiçbir zaman kabul etmemiş olanların yanısıra bir kısım yarım aydınlar ya da yeni türedi politika çıkarcıları da bu ağızları kullanmaya başlamışlardır. Amerikan efendilerinin nabzına göre şerbet vermek yeni meslektir. Bu davranış içerisinde bulunanların, Türk halkına verdikleri zarar bir yana, amaçları ATATÜRK'ün daha 1921'de söylediklerini boşa çıkarmaktadır.

Kuzu postuna büründürülerek yaratılmış yanlış kamuoyu, Türk toplumu için en büyük talihsizlik olmuştur. 1919'da Sivas Kongresinde, Amerika'nın milletlerin vicdanına riayetkâr olmasından bahsederek, Amerikan mandasından yana olan yalnız Rafet Paşa değildi. Bu yolda gayret sarfedenlerin arasında, başta Bekir Sami bey olmak üzere, Ulusal Kurtuluş Savaşının çatılmasında ve yürütülmesinde hizmeti geçmiş diğer bazı önemli kişiler de vardı. Kuzu postuna büründürülerek yaratılmış yanlış kamuoyu birkaç yıl öncesine kadar devam ettirildi.

Oysa, Türkkaya Ataöv'ün kitabında dip notları olarak bildirilen Amerikan kaynaklı yüzlerce belge, başta Robert Kollej kitaplığında olmak üzere, pekcok yerde vardı. Ama kapitalizmin gelişmesinin bilimsel sonuçlarından anlayan bir ortam, kapitalizmin emperyalizminden şüphe edecek bir araştırmacı mevcut değildi. Emperyalizmin belli bir iç düzenin sonucu olduğu nereden bilinecekti? 1890-1898 yılları arasında Amerikan hayat görüşünde, depresyondan kurtulmak için deniz aşırı ekonomik yayılmanın şart tutulduğu nasıl bilinecekti? Bu dönemde «Toplumsal Darwincilik» Amerikan genişlemesinin felsefî temelini teşkil ediyordu. Kilise ve papazlar elile buna dinî ya da ahlâkî nedenler de katılıyordu. Öte yandan, başta kaptan Mahan olarak birçok düşünür, yazar, devlet adamı ve stratejist de genişleme teorisine jeopolitik öz ekliyorlardı. Genişleme teorisi, herşeyden önce, Amerika'nın ulusal çıkarlarından hareket ediyordu. 1893'te Amerikan Senatörü William Frye «Pazar bulmalıyız, yoksa ihtilâl olacak» diyordu. 1899'da Senatör Lodge: «On dokuzuncu yüzyılda hiç bir ulusta görülmeyecek biçimde istilâ ettik, sömürgeleştirdik ve toprak bakımından büyüdük.» diyordu.

Türkiye'de, İstanbul'da ve azınlıklar yönünden yurdun diğer önemli kesimlerinde (Adana, Tarsus, Gaziantep, Kayseri, Merzifon) açılan Amerikan Okulları, kollejler ve hastahaneler de bu tarihler arasına rastlıyordu. Amerika'nın insancıl olduğu ve vicdanlarına riayetkâr bulunduğunu propaganda ederek Amerikan misyonerleri de aynı sıralarda yurdumuza yerleştiriliyordu.

Emperyalizmin her çeşidi tarih boyunca görülmüş ve az gelişmişler için tehlikeli olmuştur. Tarihin son döneminde İngiliz emperyalizmi, Fransız, Alman, Rus, Japon emperyalizmi çevrelerindeki ve genellikle dünyadaki diğer uluslar için ıstırapların nedeni olmuştur. Fakat hiç birisi kapitalizmin emperyalizmi gibi ve özellikle Amerikan emperyalizmi gibi kuzu postuna bürünüp uzun yıllar kendisini gizleyememiştir.

Doç. Dr. Türkkaya Ataöv, genç kuşaktan birisidir. Şimdi Türkiye'de gençler yaşlıları eğitmeğe çalışıyor. Cumhuriyeti ve devrimleri gençliğe emanet eden ATATÜRK ne kadar haklı imiş.

Olaylar - Olaylar

Asma Köprü İçin İptal Davası

Mimarlar Odası, Danıştaya başvurarak İstanbul Belediyesinin «Çevre yolu ve Boğaz Köprüsü» ile ilgili «mevziî imar plânı» nın iptâlini istemesi bu konuda önemli bir gelişmedir. Bilindiği gibi bu mevziî imar plânı, son belediye seçimlerinden sonra, Yüksek Seçim Kurulu'nca üyelikleri iptal edilen AP'lilerce onaylanmıştı. Bu yüzden Mimarlar Odası, plânı onaylıyan AP. Belediye Meclis üyelerinin «yetkisizliğini» iddia etmiştir. İmar İskân Bakanlığınca da onaylanan mevziî imar plânı'nın bir ay süre ile belediye binasında askıda kalması şartı yerine getirilmeden uygulamaya geçilmiştir. Bu da usûl bakımından iptâl sebebi olarak belirtilmiştir. Fakat en önemli nokta, «mevziî imar plânı» nın İmar Nizamnamesinin 22. maddesine aykırı oluşudur. Bu maddeye göre, bir tatbikat plânı olan mevziî imar plânının var olabilmesi için ortada bir «nâzım plân» bulunmalıdır. Oysa İstanbulun çeşitli fonksiyon bölgelerini genel yerleşme açısından ele alıp saptıyan ve buna uygun olarak ulaşım şebekesini kararlaştıran bir nâzım plân mevcut değildir. Üstelik uygulanabilmesi için 1/1000 veya 1/500 ölçeğinde hazırlanması gereklidir. Eldeki plân ise 1/500 ölçeklidir.

Görüldüğü gibi Mimarlar Odasının iptâl sebepleri kuvvetlidir. Danıştayın çevre yolu ve asma köprüyü içine alan mevziî imar plânını iptâl etmesi halinde AP. iktidarının daha şimdiden milyonlar harcıyarak giriştiği uygulama hukuk dışı bir anlam kazanacaktır.

Şüphesiz AP. iktidarı bir çok danıştay kararları gibi bu konudaki muhtemel iptâl kararını da kabul etmiyerek, bildiğini okuyacaktır.

Bugüne kadar köprü konusundaki raporları kilit altında tutan, uzmanların eleştirilerine kulaklarını tıkayan, hattâ bu yüzden uzman kıyamına girişen AP yöneticileri, Mimarlar Odasının tartışma teklifine de şüphesiz yanaşmıyacaklardır.

Kongo'da Pierre Mulele İdam Edildi

Kongo isyanının eski liderlerinden ve Patrice Lumumba'nın manevî mirasçısı sayılan P. Mulele, 9 Ekim Perşembe sabahı saat 5,30'da Kinşasa'da kurşuna dizilerek idam edildi. Lumumba kabinesinin eski bakanlarından olan Mulele 8 Ekim'de gizli bir yerde yapılan ve 17 saat süren bir gizli duruşma sonunda 3 yüksek rütbeli subaydan meydana gelen bir askerî mahkeme tarafından idama mahkûm edilmişti; af talebi aynı akşam general Mobutu tarafından reddedildi ve hüküm aynı aceleyle infaz edildi.

Gine, Mali, Brazavil Kongosu gibi birçok «devrimci» Afrika ülkesinde kendisine geniş sempati beslenen P. Mulele'nin, gerek yakalanış ve tutuklanış şekli ve gerekse idamı, bu ülkelerle Kinşasa-Kongosu arasında gerginliğe ve yeni olaylara yol açacak gibi görünüyor.

Gerçekten de Mulele, Brazavilde, Kinşasa Kongosu dışişleri bakanı Justin Bomboko ile görüşmeler yaptıktan ve ondan affı hakkında garanti aldıktan sonra, yine Bomboko ile beraber Kinşasa'ya dönmüştü. Başka türlü düşünmek imkânsızdı. Çünkü Mulele, Soumialot ve Gbenye gibi liderlerin aksine emniyetini sağlamak için dış ülkelere hiçbir zaman geçmemiş, bunun yerine meydana getirdiği gerilla birlikleri ile beraber Kouilou «maki» lerine çekilmişti ve orada tamamen emniyetteydi. Bu durumda garanti almadan Kinşasa'ya dönmesi akıl dışıydı.

General Mobutu durumunu ne kadar sağlamlaştırsa da, diğer Afrika ülkelerine davranışını izahta güçlük çekecektir.

Diğer bir yorumlama ise Mobutu'nun duruma hâkim olmadığı şeklindedir. Bu haberlere göre bazı yüksek rütbeli subaylar generale baskı yaparak bu sonucu elde etmişlerdir. Aynı subaylar, Mulele'nin dönüşü şerefine bir resepsiyon tertipleyen genel kurmay başkanı Bobozo'nun (Mobutu'nun amcasıdır) da istifasını istemişlerdir. Bu yorumlamaya göre Mulele'yi ortadan kaldırmakla general Mobutu, eski başbakan M. Çombe'nin dönüşü için zemini hazırlamış olmaktadır ki, kendi otoritesi için en büyük tehlikeyi meydana getirecek böyle bir tutumu, kendi insiyatifi ile benimsemesi beklenemezdi.

Mulelenin idamından sonra Brazavil Kongosu, Kinşasa ile politik ilişkilerini kestiğini ilân etti. Buna Kinşasa radyosunun cevabı ilginçti: «Bu bizi ne ısıtır, ne de üşütür. Çinliler ve Kübalılar düşünsün (!)...» İlk bakışta bu söz çok anlamsızdı ama Mulele'nin devrimci tutumu ve Çin Halk Cumhuriyetinin, Mobutu yönetimine şiddetle karşı oluşuyle beraber düşünülürse birşeyler ifade ediyordu. Ağustos ayı içinde «Peking Review» dergisi Moskova'yı «kukla Mobutu yönetimini» honore etmekle suçlamıştı.

Sonuç olarak diyebiliriz ki, Afrika kıtası bir devrimci liderini daha kaybetti. Kıt'anın bu derecede geri kalmış ve emperyalizmin «böl ve hükmet» politikasına ve komplolarına karşı bu derecede silâhsız olmasına bakarak, bunun sonuncu olmayacağını da söyleyebiliriz. Ne var ki, bu, sonucu belli bir savaştır. Yenik düşecek taraf: **emperyalizm.** Yenecek taraf: **Bütün dünya halkları**... Hiç bir komplo, hiç bir yerde bu sonucu değiştirecek güçte olamaz.

"Che,, nin Ardından

Geçen Salı, bir çok Lâtin Amerika ülkesinde, 9 Ekim 1967'de «La Niguera» da Bolivya Silâhlı Kuvvetlerince öldürülen «Che» yi anmak için gösteriler düzenlendi.

Bolivya'da emniyet kuvvetleri alârm halindeydi. Çıkacak olayları önlemek için her türlü tedbir alınmıştı. Buna rağmen başkent La Paz'da birçok semtte bombalar patlatıldı. Bir kamyonet caddelerde dolaşırken, içindekiler havaya ateş ediyor ve sloganlar haykırıyorlardı. Gündelik «El Diario» gazetesi «İnti» Peredodan bir mesaj aldığını doğruladı. Türk Solu okuyucularının yeterince tanıdığı, «Che» nin en yakın silâh arkadaşı mesajında «Gerilla hareketinin yeniden başlıyacağı» nı bildiriyordu.

Kolombiya başkenti Bogota'da polis, üniversitedeki öğrenci gösterilerini dağıtmak için zor kullandı. Öğrenciler de taşla karşı koydular ve bir arabayı yaktılar.

Ekvator'da Bolivya ve Meksika elçiliklerine, evlerde hazırlanmış, bomba-kokteyl» leri attılar.

Şili'de yeni öğrenci gösterilerini önlemek üzere bütün jandarma kuvvetleri alârm durumuna geçirildi.

Uruguay'da, Buenos - Ayres'teki Bolivya Büyükelçiliğine, gençler «Molotof kokteyl» leri atmışlardır.

Brezilya'da, Sao - Paulo şehrinde ise büyük gösteriler olmuş ve polis yüzlerce genci tutukladı.

Ve nihayet Küba'da «Che», ölüm yıl dönümünde, büyük törenlerle anıldı; Ulaştırma Bakanlığı Guevera için özel bir seri pul bastırdı. Havana'da yayınlanmakta olan Granma gazetesinde çıkan bir makalede özetle şöyle deniliyordu:

«Che» Guevera'nın gerilla birliği, Bolivyada Lâtin Amerika'nın sahte — devrimcileri tarafından sabote edildi ve ihanete uğradı»... «Bolivyalı, Perulu, Arjantinli ve Kübalı savaşçılardan kurulu bu küçük grup, Lâtin Amerika'nın kalbinde gerillayı sağlamlaştırmaya yönelen mücadeleleri içinde, on bir ayda büyük başarılar sağladı»...

«Bugün biz, değişmez bir internasyonalist tutum takınmış olan «Che» yi saygıyla anıyoruz.

Çekoslovakya ve Yugoslavya olayları, «ideolojik sapma» yı su yüzüne çıkarırken, bunlara çok evvelden dikkati çeken «Che» yi hatırlamak güzel şeydir.»

Avusturalya Esir Pazarı

Avustralyalı uzmanlar, uzun tetkiklerden sonra, Türkiye'den işçi talep etmeye karar vermişler. Resmî bilgilere göre, Yılbaşına kadar 2000 işçimiz gitmiş olacak. Haziran ayına kadar da bu sayı 3000 i bulacak.

Avustralyalı uzmanlar, uzun tetkiklerden sonra, acaba neden Türk işçisinde karar kılarlar. Bakın, Avustralya'nın Ankara Büyükelçisi bunu nasıl izah ediyor: «Türkleri Sidney'de sabırsızlıkla bekliyoruz. Biz Türkleri dedelerimizden Çanakkale savaşlarından tanırız. Fakat Kore savaşlarında omuz omuza dövüştük. Şimdi Avustralya'da herkes biliyor ki, Türkler merttir. Ve süngüleriyle kızılları Kore'de en çok korkutan güçlerdir. Onlar birer maneviyat mümessilidir.»

Bir iş adamının bile ciddiyetile bağdaşamayan bu lâflar, Çalışma Bakanı Ali Nailî Erdem'e hitaben söyleniyor. Erdem'in ne cevap verdiği basına aksetmedi. Yutkunup durdu anlaşılan.

İsabet ki, Avustralyalılarla Çanakkale'de, dedelerimiz tanıştıydı demek. Yoksa bizi nasıl tanıyacaklar? Nerden öğreneceklerdi mertliğimizi? Ama bu tanşımada yüzbinlerce dede, emperyalist çıkarların çatışmaları yolunda, göçüp gitmişti. Bizim dedelerimiz vatan topraklarını savunuyordu hiç olmazsa. Avustralyalıların dedeleri ise tam anlamıyla harcanmıştı. Sonra, yine Büyük Elçiye, göre isabet ki, millici güçler tarafından alaşağı edilen DP. iktidarı, Meclise bile danışmadan, Mehmetçiği Kore'ye yolladı da, nesiller arasındaki bu tanışma yenilendi.

İnsanın aklına, bu işçileri, acaba siper kazmağa mı çağırırlar, gibisine bir kuşku düşer.

Hepsi bir tarafa, Büyükelçi bugünkü işçimizin mertliğinden neyi anlar acaba? İş-gücünü, ölü bir ücret karşılığı satan, kanaatkâr, cefakâr, patronuna itaat eden, vur ensesine al lokmasını, gibisine bir işçiyi aklından geçiriyor olmalı.

Bir ülkenin, yegâne değer yaratıcı unsuru olan işgücü satıcısını yabancı ülkelere, hele Avustralya gibi uzak ülkelere yollaması utandırıcı bir olaydır. Hele bir yabancının bu olayı mertliğimizle bağdaştırmağa kalkmasına ne denir? Çoluğunu, çocuğunu belki de bir daha göremiyecek bu garip insanlarımızın acılarile alay anlamı taşımaz mı bu?!...

«Bizim kuracağımız sosyalist yönetimde hiç bir vatandaş sabahın sekizinde Birinci Şubeye götürülemiyecektir» veya

TİP İSTANBUL İL KONGRESİ

Geçen sayımız baskıya verilirken TİP İstanbul İlinin 6. Olağan Kongresi, Spor ve Sergi Sarayında çalışmalarına başlıyordu. Kongre 5 ve 6 Ekim 1968 cumartesi ve pazar günleri devam etti. Cumartesi günü saat 14'de salona girenler çeşitli dövizler arasında bilhassa şu döviz farkettiler: «NE AMERİKA NE RUSYA YAŞASIN TAM BAĞIMSIZ DEMOKRATİK SOSYALİST TÜRKİYE». Bu sloganın ortasında Vedat Demircioğlu'nun büyücek bir fotoğrafı vardı. Kongre süresince, sloganda yer alan «Sosyalist Türkiye» üzerinde çok edebiyat yapıldı çok lâf edildi. Bilhassa Aybar iktidara geçtiğinde nasıl bir sosyalizm kuracağını uzun uzun anlattı. Yazının başlığında tırnak içindeki cümle onundur. Fakat şu «Tam Bağımsız Demokratik Türkiye» nin nasıl gerçekleştirileceği üzerinde duran olmadı. Antiemperyalist mücadeleden söz edilmedi. Vedat'ın fotoğrafını arkasına alan büyüklü küçüklü bütün konuşmacılar bol bol sosyalist Türkiye hayali kurdular. Aslında; önce halkı uyandıralım bilinçlendirelim iktidara gelelim sonra Amerika'yı yurdumuzdan atarız diyenler başka türlü konuşamazlardı... Sözlerine başlarken Aybar salonda bulunanları Vedat'ın hâtırası için bir dakikalık saygı duruşuna dâvet etti hepsi okadar... Osya Vedat'lara, Atalay'lara asıl saygı; bu devrim şehitlerinin uğruna canlarını verdikleri antiemperyalist mücadeleye hız veren, yeni mücadele biçimlerini öngören tekliflerin kongrede tartışılması, karar suretleri ve çağrılar haline getirilmesi ile olabilirdi.. Bu konuda ne yukarıdan ne aşağıdan ne bir teklif ne bir tasarı gelmedi, hiçbir tartışma yapılmadı...

İlgi azaldı

Halkın ve hattâ delege olmayan partililerin kongreye gösterdikleri ilgi eski yıllara kıyasla çok azalmıştı. Spor ve Sergi Sarayı'nın hınca hınç dolduğu günleri hatırlayan merkez yöneticileri bu ihtar'dan ders alacaklar mı? Hiç sanmıyoruz... Büyük illere önem vermediğini söyleyen «Anadolu delegelerinin sağduyusu Partiyi Malatya Kongresinde kurtardı» ve «Artık ağırlığı köylere vereceğiz» diyen Aybar elbette sanayi işçisinin yoğun bulunduğu İstanbul İlindeki bu ilgisizlikten rahatsız olmayacaktır...

Bilhassa birinci gün kongreyi izleyenler çok azdı. Bütün sıralar hemen hemen boştu. Siyasî konuşmaların yapılacağı pazar sabahı kalabalık bekleniyordu. Kartal'lı bir delegenin «Yarın bu gördüğünüz sıralar hınca hınç dolacak, tenkitlerin bir kısmını yarına saklayalım» ve Beykozlu bir delegenin «Yarın sabah bu salon ağzına kadar dolacak, tenkitleri bugün bitirelim, iç meselelerimizi kendi aramızda görüşelim» demelerine rağmen pazar günü beklenen kalabalık gelmedi. Tatil günü olmasına ve güzel havaya rağmen... Pazar sabahı sırasiyle Behice Boran, Sadun Aren, Çetin Altan ve Aybar konuştular. Boran ve Aren boş sıralara hitab ettiler. Sıra Çetin Altan'a gelirken bir ara salon dolar gibi oldu. Çetin Altan, okuyucuları tarafından - hani, gerekirse benim okuyucularım daha güzel bir parti kongresi yapabilir diyen Çetin Altan - söylediklerine pek bakılmaksızın yer yer oldukça alkışlandı. Konuşması bitince salonda yine bir boşalma başladı. 1,5 saat konuşan Aybar, azalmış bir dinleyici kitlesine hitab etmek zorunda kaldı...

Bu kongrenin gözden kaçmayan bir özelliği genellikle herşeyin cansız ve hareketsiz oluşu idi. Konuşmacılar iştahsızdı, Aybar hariç az konuştular, saldırmadılar (dış siyaset konuları dışında), tahrik etmekten dikkatle kaçındılar. Aynı cansızlık delegelerde ve dinleyenlerde de göze çarpıyordu. Eskiden olduğu gibi parti büyüklerini yürekten alkışlamıyorlardı... Delegelerin üstelik ağırbaşlı ve sâkin halleri dikkat çekiyordu. Parti yöneticilerini rahatsız etmesi gereken eleştiriler yapılırken bile aleyhte hiçbir tepki göstermediler. Hattâ parti büyükleri konuşurken kimin alkışlayıp kimin alkışlamadığını tesbit için dinleyici sıralarına bu yıl bakmadılar...

Demokrasicilik

Kongrenin başka bir özelliği eleştiriyi hoş görme havasının estirilmek istenmesiydi. Kongre Başkanı Sadun Bey bile demokrasi meleği rolünde idi. Aşağıda anlatılacağı gibi, bir delegeye verdiği cevapta bunu çok veciz bir şekilde ifade etti. Dinleyenler kulaklarına inanamadılar. Duyduğumuza göre mizansen yukarıda hazırlanmış ve bilhassa İstanbul İline bu yolda sözlü talimat verilmiş «Eleştiriyi önlemeyin, herkes konuşsun, hadise çıkmasın» diye... Herkes konuştu, kimsenin sözü kesilmedi. Hakikaten böyle bir eleştiri havasının estirilmesinin tam zamanıydı. Nasıl olsa parti temizlenmişti, biz bize kalmıştık. Böylece bir taşla iki kuş vurulmuş olurdu: TİP'te kritik-otokritik yolu kapaplıdır diyenlerin silâhları elinden alınmış olurdu, bu bir. İkincisi söz hakkını tanımakla partideki büyük tasfiyeden nasılsa kurtulmuş olanlar varsa bunlar meydana çıkarılır, yerine göre ya bunların icabına bakılır veya bu göstermelik özgürlük havasının sürdürülmesinde yarar görüldüğü sürece bu unsurlar araç olarak kullanılırdı...

Delegeler

İlçe kongrelerinin çok az sayıda üyenin iştirakiyle yapıldığını, partiye ilginin çok azaldığını bazı delegeler yana yakıla dile getirdiler. İşte o sönük geçen İlçe kongrelerinde seçilen 300 e yakın delege İl kongresini meydana getiriyordu. Delegelerin nitelikleri üzerinde bir ayırım yapmak düşünüldüğünde şunlar göze çarpıyordu:

Sayıları az bilinçli delegeler. Bunlar 8-10 kişi kadardı ve bugünkü havada hakikaten başarılı ve cesur eleştiri yaptılar. Bu delegeler konuşup yerlerine oturur oturmaz İl yöneticiler hemen etraflarını alıyor «aman kardeşim ne yapıyorsun ele güne karşı» diyorlardı ...Şimdilik haysiyet divanına verilme tehdidine başvurulmuyordu. Yukarıda belirttiğimiz gibi her şey, önceden hazırlanmış mizansene göre yürütülüyordu.

Sayıları biraz daha fazla iyi niyetli, gidişatı beğenmeyen fakat susmayı yeğ bulan delegeler ikinci kategoriyi teşkil ediyordu. Bunlar özel sohbetlerden herşey geçecek herşey düzelecek ama partiyi koruyalım diyorlar fakat, ile de susuyorlar...

İkinci kategoriden daha kalabalık sayıda olanlar ise ilçelerin yükünü yıllardanberi sırtlamış bulunan yöneticilerdi. Bunlar da susuyorlar veya sudan tenkitler yapıyorlardı. İçlerinde iyi niyetlileri var, bağnazları var... Meseleleri bilenleri var dünyadan habersiz olanları var... Genellikle susmayı prensip edinmişler fakat huzursuzlukları göze çarpıyor...

En tehlikeli grup il yöneticilerinin büyük çoğunluğu ile onların ilçelerdeki mutemed adamları... Bunlar işin tam bilincinde... Yukarıya körükörüne bağlı... Aralarında bulunan saldırgan (İlçe başkanı döven, bir üyeyi sille tokat partiden çıkaran ve eski bir il yönetim kurulu üyesinin başına sigara tablası fırlatan) bir yöneticiyi içlerinden uzaklaştırmayacak kadar hesap kitap içinde olanlar... Yukarıdaki fiilleri işleyen üye sendikacıdır, parti kurucusudur, halen merkez yürütme kurulu üyesidir ve kaba kuvvet gösterileri ile şöhret yapmış olmasına rağmen partide elini kolunu sallaya sallaya dolaşabilmektedir. Bu kongrede bu olaya değinen bir delegeye İl Başkanı Şinasi Kayanın verdiği cevap çok ilginçtir: «Efendim partiye karşı bir dergi (Türk Solu'nu kastediyor) de yazı yazan bir üyenin ifadesi alınırken bu üye sigara dumanlarını Şaban Yıldız'ın yüzüne üfürmüş ve Partiyi küçültücü lâflar etmiş, Şaban Yıldız da ona gereken dersi vermiş, iyi yapmış, ben de olsam aynı şeyi yapardım...» Böylece gazetemizin 44. sayısında verdiği TİP İstanbul İli Gençlik Kolu Başkanı Behçet Çalışkan'ın dövülme olayı yetkili bir ağızdan da ikrar edilmiş oluyordu... Bu grupların dışında kalan sayıları kabarık delegeler gelince... Bunların bir kısmı düşünmeyen, sadece alkışlayan bir kısmı ise partiye yeni girmiş büyük ümitlerle girmiş, mutlak iyi niyetli fakat Türkiye'nin sorunlarını sadece Parti içi - teknik sorunlardan ibaret sayan üyelerdir. İçlerinde ilçenin içtenlikle ve fedakârca çalışmış, iyi raporlar hazırlamış, eleştiri ve dileklerini iyi tesbit ve dile getirmiş olanlarına tanık olduk. Adını tesbit edemediğimiz Fatih'li bayan delege ile Beşiktaş İlçesinden Bayan Gülsevim Bıyıkoğlu ile aynı ilçeden Bayan Gönül Taylan'ı bunlar arasında sayabiliriz. Bu iyi niyetli başarılı teknisyenler geçmişte kendileri gibi parti içi sorunlarda kafa yormuş, bu konularda plânlar ve tasarılar hazırlamış olan partili arkadaşlarının bugün partiden uzaklaştırılmış olduklarını acaba biliyorlar mı? Bu arkadaşlar unutmasınlar ki parti üst yöneticileri ile bir gün mutlak çatışacaklardır... Bir gün mesele **strateji sorunlarına** bir gün **eleştiri'ye** bir gün **tüzük tadili'ne** bir gün **haksız ihraçlar'a** bir gün **parti hattının açık seçik tesbitine** gelip dayanacaktır... O zaman yer yerinden oynayacaktır. Bugün bastacı edilen bu çalışkan üyeler o zaman partiye zararlı olarak nitelendirilip partiden uzaklaştırılacaklardır...

Hafızamızı yoklıyalım

Böylece **şimdilik hiç değilse** görünürde merkez yöneticileri için korkulacak bir durum yoktur. Eleştiren 8-10 kişi ateş olsa cirmü kadar yer yakar... Diğerleri nasıl olsa susar ve alkışlıyor... Asayiş berkemaldir... Yöneticilere korkulu anlar geçirten İstanbul İlinin kongresi istedikleri gibi olmuş üstelik merkeze bağlı olanlar İl Yönetim Kuruluna ve büyük kongreye delege seçilmişlerdir. Yöneticiler acaba lâfa gelince küçümsedikleri İstanbuldan neden bukadar korkarlar Hafızalarımızı bir an için geçen yıla götürelim: Bilindiği gibi merkez diktasına başkaldıran şehir İstanbuldur. «Üç buçuk kişi atılırsa» bundan ne çıkar denilen İstanbuldan 100 e yakın partiden kesin olarak uzaklaştırılmıştır. Bu şehir doğrudan doğruya iki milletvekili çıkaran yegâne şehirdir... 1969 da başa güreşilemese de üç aşağı beş yukarı bu olanaklara sahip bir şehirdir İstanbul... Bu belâlı şehirde bir ilçe kongresini parti merkezi önce oy yoluyla kaybetmiş, Rıza Kuas Kongre Başkanı seçilememiş, istenmeyen üyeler ilçe yönetimini «ceberrut ve tepeden inme» bir yöntemle değil demokratik bir yoldan yani oy yolu ile ele geçirmişler, sonra Merkez bu kongreyi iptal etmiş ikinci kongreyi kaba kuvvetle sendikacılara yaptırmak istemiş, bu oyun da sökmeyince ancak üçüncü defa İl binasında gizlilik içinde ve merkezi muhafızlar nezaretinde ilçe kongresi tamamlanabilmiştir. İşte İstanbul bu İstanbuldur. Sonra, ikinci defa ilçe kongresi yapılamayınca ertesi günü yine Spor ve Sergi Sarayındaki ilk kongresi ertelenerek yalnız siyasî konuşmalar yappmakla yetinilmiştir. Bunlar partide ilk defa cereyan eden olaylardır..

Burada okurlarımıza bir noktayı hatırlatmak isteriz. Ertelenen İl kongresi yerine siyasî konuşmalar yappmak için geçen yıl (12. Kasım. 1967) günü Spor ve Sergi Sarayına gelen yöneticiler salonu dolu görünce rahatlamışlar ve parti içindeki, parti dışındaki «zararlı sosyalistler»e veryansın etmişlerdi. O gün yöneticiler, delegeler diğer partili üyeler çok sinirli idiler. Fakat ortalıkta bir canlılık ve hareket göze çarpıyordu. İyi kötü partide tartışma vardı ve hayatiyet daha ölmemişti. Halbuki bu yıl ortalık sütliman, tasfiyeler tamamlanmış fakat herşey hareketsiz herşey cansız, sıralar boş...

Kısa Notlar

Kongre safahatını özletmeğe geçmeden bir iki gözlemimizi daha nakledelim:

• Stratejik sorunlara, parti hattına değinen olmadı. Dilek ve temenni olarak bile. Anlaşılan bu işi Büyük Kongreye bırakıyordu delegeler...

• Gündem klâsik bir gündemdi. Yeni kurulmuş bir örgütün ilk kongresinin gündemine benziyordu. Hiçbir özel sorun için özel görüşme açılmadı. Demek ki Türkiye'nin meseleleri bitmiş...

• Kongre dişe dokunur hiçbir karar almadan dağıldı. İstanbul İlinin Büyük Kongreye götüreceği hiç bir sorunu yokmuş meğer...

• İstanbul İli Tüzük üzerinde de durmaya lüzum görmedi. Demek tüzükten de memnunlar. Bir Allahın kulu çıksa da hiç olmazsa tüzükte olmayan şu meşhur 45 inci madde hikâyesinin düzelmesini istese, ne gezer. Bilindiği gibi TİP tüzüğü 44 den 46 ya atlar. Büyük sosyalist Türkiye hayali içinde olanlar elbet böyle küçük işlere iltifat etmezler...

• Behice Boran yine konuşmasında sık sık «kanaatimce», «bana göre» ibarelerini kullandı. Delegeler acaba tereddüt ettiler mi bilmiyoruz, Behice Hanım parti hattını mı açıklıyor, kendi görüşlerini mi? Maamafih arada hiç fark yoktur. Nasıl olsa partinin tesbit edilmiş yazılı bir hattı, bir çizgisi yoktur. Yöneticilerin fikirleri parti hattı demektir. İnsan ister istemez Behice Hanımın «Bizi istememek Partiye karşı çıkmaktır» dediği günleri hatırlıyor...

• Bu yıl yapılan ve sonuçları geçenlerde açıklanan İl Genel Meclisi seçim sonuçlarını 1965 seçim sonuçları ile mukayese eden delegeye de raslayamadık. Halbuki 1965 genel seçimi ile mukayese edilecek yegâne benzer seçim, Türkiye'nin her tarafında köylerde dahi yapılan bu İl Gene Meclis Seçimidir ve bu seçim sonucu TİP oyları için 1965 den daha düşüktür: 2,97 ye karşı 2,74. 1969 da başa güreşecek olanların, 1967 yılı Şubatında İstanbul İlinde partinin kuruluş yıldönümü toplantısında «bugün seçim yapılsa ve bakiye kalksa dahi 60 milletvekili çıkarırız» diyenlerin kulakları çınlasın... İl Yöneticilerinin seçim uzmanları da bu konuya nedense değinmediler. Sayfalar dolusu seçim raporu hazırlayan bu uzmanlar'ın bu sonuçtan habersiz olmalarına imkân veremiyoruz... Herhalde Büyük Kongre'ye ait bir meseledir ancak Büyük Kongrede konuşulabilir düşüncesinde oldukları için bunu dile getirmediler... Fakat Sadun Bey gününde idi, bu konu açılsa delegeleri veya İl yöneticilerini susturacağını hiç zannetmezdik.(!)

• Aybar kongreyi bu yıl izlemedi yalnız seçimler sırasında oy kullanmak için geldi. Fakat hayret, tavsiye listesinin altına bu yıl meşhur **kalın çizgisini** çekmedi. Sonra bir gece evvel delegeleri toplayıp bir ön kongrede yapmamış, İl yöneticilerini ve büyük kongre delegelerini de seçtirmemiş. Bunda bir iş var herhalde... Demek ki göstermelik demokrasi uygulamasına bunlar da plâna dahil... Okuyucularımız belki hatırlayacaklardır: Hikâye şudur: 1966 Kasım ayında, İl kongresinden önce Beyoğlu İlçesinde yapılan toplantılar için kongreden önce kongre yapılıyor diye toplantıya katılanlar haysiyet divanına verilmişler ve verilenler takipsizlik kararı almışlardı. O sevk isteminin altında imzası bulunan aynı Aybar o tarihten 14 ay sonra 6.1.1968 de yani İl kongresinden bir gün önce İl delegelerini ilde topladı, adayları tesbit etti. Ertesi günü kongrede bu adaylar tahtaya yazıldı, bu liste dışında aday olmak isteyenlere Aybar bizzat şu cevabı veri: «Biz dün akşam toplandık adayları tesbit ettik, bunların altına çizgiyi çekeriz yeni adayları bu çizginin ancak altına yazarız» dedi ve öyle yapıldı. İşte kalın çizgi hikâyesi budur. Bunda şaşılacak birşey yoktur: Barti çizgisini çizebilen bir Genel Başkan elbet tüzükte de istediği değişikliği Büyük Kongreyi kaale almadan yapabilmelidir!.

Demokratik Merkeziyetçilik!

• Sadun Aren bu yıl Kongre Başkanlığına gösterilen tek adaydı. «Muteber Üye» lere karşı başka aday göstermenin geçmişteki acı sonuçlarını bilen delegeler buna hiç yanaşmadılar, ikinci bir aday gösterilmedi ve Aren oy çokluğu ile kongre başkanı oldu. Doğrusu göstermelik demokrasi plânını da çok güzel uyguladı. Yukarıdan beri bahsettiğimiz demokrasi uygulaması için Sadun Beyin söylediklerini, okuyucularımızı daha fazla merakta bırakmamak için burada anlatalım: Rapor üzerinde söz alan delegelerden Suat Doğu (Şişli) şu konuşmayı yaptı: «Söz alan arkadaşların bir kısmı ihraçlar olayına değiniyor ve bunu eleştiriyor. Siyasî Partiler Kanununa göre haysiyet divanı kararları burada görüşülmez, bu suçtur, delegelerin bu konuya değinmemelerini tavsiye ederim». Yerine oturur'ken Kongre Başkanı Sadun Aren konuşmacıya şu cevabı verdi: «Efendim bu tariz kongre divanına yapılmaktadır. Biz konuşmacı gibi düşünmüyoruz. Arkadaşlar Haysiyet Divanı kararlarını eleştirmiyorlar, partiden haysiyet divanları çok çalıştırılmasın diyorlar bir kısmı da partiden uzaklaştırılanlar için af çıkarılsın diyor. Kanuna aykırı bir cihet görmüyoruz bu konuşmalarda. Şunu da belirtelim ki **KONGRELERDE HER KARAR GÖRÜŞÜLÜR VE TARTIŞILIR TARTIŞMA OLMAZSA DONAR KALIRIZ DÜŞÜNCEDE TARTIŞMA EYLEMDE BİRLİK VE DİSİPLİNDEN YANAYIZ HER KADEME KARARI TENKİD EDEBİLİR AMA UYGULAMADA BUNLARIN KARŞISINA ÇIKILMAZ BİZİM DİSİPLİN ANLAYIŞIMIZ BUDUR.**» demek suretiyle günün en şaşırtıcı konuşmasını yaptı, Şunun için şaşırtıcı: Aynı Sadun Aren Bey Malatya kongresinden hemen sonra Türkiye çapında yapılacak geniş tasfiyenin daha önce bir komisyon marifetiyle hazırlık tahkikatı yapılmak suretiyle değil doğrudan doğruya haysiyet divanına sevk suretiyle yapılmasını savunuyor ve şöyle diyordu: «Bunlar 18-20 kişidir ve bizce bellidir, hemen sevkedilim bu iş bitsin...» Yapılan bütün tasfiye hareketlerinde baş rolü oynayanlardan biri olan bu zat kalkmış bugün partiden uzaklaştırılanların sloganlarını tekrarlıyor «Düşüncede tartışma eylemde birlik». Daha düne kadar bu yöneticiler her karar her kademede de ise haysiyet divanlarının çok çalıştırıldığı tartışılmaz demiyorlar mıydı? Bu İl kongresin eleştirisini (ki haysiyet divanını en çok çalıştıran merkez yürütme kuruludur ve onun tenkid kademesi onlara göre büyük kongre olmak gerekirken) Sadun Bey İl kademesinde bu eleştiriyi önlememiştir. Demek ki bu yöneticilerin maksatlarını elde etmek için yapamayacakları iş yoktur. Dün ak dediklerine bugün kara diyebiliyorlar. Bakalım bu göstermelik hoşgörü havası ne zamana kadar sürecek: Önümüzdeki Kasımda yapılacak Büyük Kongre geçiştirilinceye kadar mı yoksa 1969 seçimlerini atlatana kadar mı?

(Devamı 6. sayfada)

gereği düşünüldü

Sanık Mihri Belli 22/12/1967 tarihine tekaddüm eden günlerde Ankara'da Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde topluluk önünde 1967 yılı Türkiyesi'nde Devrimci Eylem Nedir? Konusunda bir konuşma yapmıştır.

Bu konuşmasında;

Devrimci eylemin devrimi gerçekleştirmek uğrunda eylem olduğunu, Devrimin bir üretim tarzından daha ileri bir üretim tarzına geçiş bulunduğunu,

İnsan oğlunun tarih boyunca ileriye doğru akışında insanlık toplumunun değişik üretim tarzlarından geçtiğini, insanın yaşantısını sürdürmek için gerekli ihtiyaçlarını doğadan elde ederken değişik araçlara başvurduğunu, değişik teknik bilgilerden yararlanıp değişik ilişkiler kurduğunu, üretim ilişkileri, sosyal ilişkiler. Üretim tarzlarının belli başlılarının beş olduğunu, bunların sıra ile,

İlkel komünal toplum, kölelik düzeni, feodalite, kapitalizm, Asya Üretim Tarzı bulunduklarını, Asya Üretim Tarzını Marx'ın kabul ettiğini,

Üretim tarzının birinden, bir sonrakine geçişin devrim olduğunu,

İlkel Komünal toplumun sınıf olmayan sosyalist bir toplum olduğunu, insancı açıdan özenilecek bir toplum olmadığını, bundan kölelik düzenine geçişin bir devrim olduğunu, bilimsel açıdan bir devrim olduğunu, kölelik düzeninden feodaliteye geçişin toplumun ileri bir adımı olduğunu ve devrim olduğunu, feodaliteden kapitalizme geçişin de devrim olduğunu ve tabiî sosyalizme geçişin de devrim olduğunu, illâ bu merdivenlerin teker teker aşılması şart olmayıp bir toplum düzeninden sonrakine geçildiği gibi daha sonrakine de geçilebileceğinin görüldüğünü, örneğin Japonya'da ilkel komünal toplumdan doğrudan doğruya feodaliteye, Hindistan'da da İngiliz sömürgeciliğinin ülkeyi işgali ile Asya Kapitalizmi diyebileceğimiz bugün bizimkne benzer bir kapkaç kapiptalizme geçildiğini,

Aşamaları teker teker aşmadan çobanlık ekonomisinden yani barbarlık düzeninden ilkel komünal toplumdan doğruca sanayileşmiş sosyalist topluma Rusya'nın kenar ücra bölgelerinde geçildiğini, yani Devrimin bir geriki üretim tarzından bir sonrakine değil daha sonraki üretim tarzlarından birine geçiş olduğunu,

Devrimin bilimsel anlamını üretim tarzında değişiklik olduğunu ve üretim tarzında değişikliği de o yeni üretim tarzını kurmak, kurmakta çıkarı olan sınıfın ya da sınıfların, eski üretim tarzını muhafaza etmekte çıkarı olan sınıf ya da sınıflara karşı galebesi olacağını, Devrimin bu olduğunu bildirmektedir.

Sanık sözüne devamla; «Devrim, kavramını tarih açısından koymaya çalıştık, tarih merakımızı gidermek ya da teorinin tarihe uygulama egzersizi yapmak için değil; daha önemli bir amacımız var, amacımız sonuç çıkartmak kendi eylemimiz için sonuç çıkartmak Türk toplumu içindeyiz bu toplumdan sorumluyuz hepimizin amacımız bu, teorinin amacı bu. Böyle soyut, havada teori devrimci anlamda teori değildir. Teori uygulanacak olan, eyleme geçecek olan teoridir.» demekte ve devamla «Çağdaş tarihte iki cins devrim görüyoruz - biri Burjuva Demokratik Devrim, öteki sosyalist devrim. Burjuva Demokratik Devrim, siyasî bakımdan (iktisadî değil) eşit vatandaşlar topluluğu olarak ulusun varlığına engel olan feodal kalıntı olarak dış emperyalist müdahale olarak ne varsa onların yok edilmesi demektir. Bir ulusun yaşadığı toprak parçasında eğemen kılınması demektir. Millî bağımsızlık dâvası Burjuva Demokratik Devrimin bir görevidir...

«Sosyalizm bağımsız ülkede olur - sosyalizm temel şiarı bağımsız ülkede atılır. Bu demek değildir ki, sosyalizmin propagandası yapılmaz... Burjuva demokratik devrim, devrimin birinci aşamasıdır. Sosyalist devrime yolu hazırlayacak aşamadır. Burjuva demokratik devrimini gerçekleştirmeden sosyalist devrimi yapamazsın - atlıyamazsın bu aşamayı. Bir büyük devrimcinin dediği gibi «mangalda yakamazsın» veyahut bir emirname ile kaldıramazsın».

«Toprak reformu köylüyü toprak sahibi kılmak şiarıdır. Ya'ni köylüyü küçük burjuva yapmak şiardır - o köylü küçük burjuva olduktan sonra sosyalist devrim aşamasında ne yapacaktır? Belli değil. Ama zorunlu bir aşama, ağalığı feodal ağalığı yıkmak için zorunlu bir aşama - onun için rizikoyu göze alarak, onu küçük burjuva yapıyoruz bir süre için - demek ki emperyalizme karşı, işbirlikçi sermaye çevrelerine karşı, feodal ağa takımına karşı ve onların etkisi altında diğer tabakaya karşı - onlar bilinçli kendi sınıflarının adamı değildir (...) o bilince güçlü halk hareketi karşısında varırlar» demekte ve devamla «ben tabiî emekçi, şehir ve köy emekçisi adına konuştuğum için kendim zikretmiyorum... kimleri yanımıza alacağız kimleri karşımıza alacağız şu devrimci adımı atabilmek için... şehir ve köy küçük burjuvasını alacağız yani orta köylüyü, yoksul köylüyü ve en tutarlı devrimci güç olarak şehir ve köy proletaryasını ayni cepheye koyacağız» dedikten sonra;

«Küçük burjuva bürokrasisinin Türkiye'de yarım milyonluk çok etkin bir kitle olduğunu devrimci çizgimizi tâyin ederken mutlaka hesaba katılması gerekli bir kitle bulunduğunu, bu kitlenin milliyetçi ve devrimci bir potansiyeli olduğunu» belirtmektedir.

Bundan sonra sosyalist devrimin izahına geçmekte ve bunun kapitalist üretim tarzını ortadan kaldırmak, üretimdeki kollektif niteliği ile özel mülkiyet arasındaki çelişkiyi ortadan kaldırmak ve insanın insan tarafından sömürülmesi olanağını ortadan kaldırmak, insana maddî ve manevî bakımdan açılıp gelişme olanaklarını sağlamak, sosyalizmi kurmak olduğunu, bunun özellikle şehir ve köy emekçilerinin dâvası ve onların devrimi bulunduğunu başka zümre ve tabakaların belirli şartlar altında katılabileceklerini, fakat esas onların, onların dâvası olduğunu,

Burjuva Demokratik Devrimin sonuna vardığını gördüğümüz anda, tam bağımsız ve gerçekten demokratik Türkiye'yi kurduğumuz anda sosyalist devrimin sınırına varacağımıza göre sosyalizmden yana olmayan güçlerin devrimi ta oraya kadar vardırmak istemiyeceklerini,

Burjuva demokratik devrimı gerçekleştirmek demek sosyalizmin eşiğine ayak basmak demek olduğunu......

Örgütü-küçümsemediğini iki defa 141 inci maddeden hüküm giydiğini bu maddenin örgüt maddesi olduğunu, emekçilerin örgütü olmadan olmıyacağını, mutlaka emekçilerin adına lâyık bir sosyalist örgütün kurulması lüzumlu olduğunu, işçi partisinin çok sınırlanmış bir örgüt olduğunu, emekçi dâvasını kucaklama imkânları sınırlı olduğunu,....

Kendilerinin işçi partisi içinde olmadıklarını, olamıyacaklarını,

Bu örgüte imkânı olanın girip gerçekten sosyalist örgüt haline getirmek için olanca çabası ile çalışması ve sosyalizmin teorisini, bilimini yaymak için elinden gelen çaba ile çalışması, uğraşması kitle hareketlerine katılması, grevlere katılması gerektiğini, işçinin öyle bilinçleneceğini...

Emekçilerin kendi gerçek örgütünü kurmakla görevli olduklarını, bildirmiştir.

Bir soru üzerine sanık Mihri Belli sözüne devamla Sovyetler Birliği'ndeki ilkel kavimlerin komünal toplumdan doğrudan doğruya sosyalizme geçiş örneklerini verdiğini, Sovyetler Birliği'nde Ekim ihtilâlinin adının «Büyük Ekim Sosyalist Proletarya İhtilâli» olduğunu, 1917 Ekiminde olduğunu, ihtilâlin başındaki adamın Lenin'in «Bizim devrimimiz, (ilkten bunlar kalktılar iktidara geçtikleri gün toprağı köylüye verdiler) 1919'un 2'nci yarısına kadar burjuva demokratik devrimi» diye anlatıyor ve sosyalist devrim adı altında burjuva demokratik inkılâbı yapıldığını, 1928'de ancak tarımda kollektivizasyonun başladığını, sosyalizm kendi iç dinamizmi ile kurulacaksa ki öyle olacaktır, Türkiye'de zaten bir burjuvazi olduğunu, zaten bir işçi sınıfının var olduğunu, meselelerimizin bunlar olduğunu, bildirdikten sonra, «Burjuva demokratik devrim deyince ne zannediyorsunuz, burjuva demokratik devrimi yapacağız; 100 yıl bekliyeceğiz ondan sonra sosyalist devrimi mi yapacağız; hayır burjuva demokratik devrimi yapacağız, ve bittiği anda sosyalist devrımı yapacağız, bu bir silsiledir (...) Temel şiar sosyalizm teorisini yapmak sosyalist teoriyi benimsiyen kadrolar yetiştirmektir (...) Bağımsız değilsin, Feodal kalıntılar var ülkede. Bunları temizliyeceksin mesele bu (...) diyorlar ki Kolhoz kur, Kolhoza geçiyorlar, sosyalist üretime geçiyorlar. Onların durumu başka... Biz 20'nci asır içindeyiz. Sınıfları var bunların, meseleleri var, devrimci şiarları var. İçindeyiz meselelerimiz bu - dedikten sonra konuşmasına devamla: Sosyalist odur ki her mücadele biçiminden yararlanır. Parlementer mücadele eylemin yüzde onudur. Yüzde doksan emekçi halk kitlelerini bilinçlendirme örgütlendirmedir. Gidip icabında sokağa da dökülecek-sin, Anayasanın sana sağladığı toplantı ve gösteri haklarını kullanacaksın.

Hepimiz isteriz ki eğer devrimci isek en devrimci parti egemen olsun çabamız bu yoldadır.) demektedir.

3/6/1968 tarihli bilirkişi raporunda; Sanık Mihri Belli'nın sözlerinde toplumu cevre yöneltme, ısrarlı telkin gibi dar anlamda propagandanın unsurları olmadığı, bilgi verme anlamı bulunduğu, belirtilmiş ise de;

Sanık; uğrunda mücadele edilmesi gereken rejimin; işçi sınıfının diğer sınıflar üzerinde hâkimiyetini mümkün kılan, kapitalist bir ekonomiye yer vermeyen, özel teşebbüsü tanımıyan bir proleterya rejimi olduğunu, Rusya'nın bile bu arzu edilen rejimi ancak 1928'de tahakkuk ettirebildiğini, hedefin 1928 Rusyası'nın rejimi olduğunu, bunun için bu Türk sosyalizminin teorisini öğrenmek, yapmak, işçi sınıfını bilinçlendirmek için olanca çaba göstermek, işçi partisi örgütü imkânları dışında emekçilerin kendi gerçek örgütlerini kurmak, burjuva demokratik devriminin bittiği yerde bu tür sosyalist ihtilâli yapmak, bu yolda kimsenin göz yaşına bakmadan sert tedbirler almak, teoriyi benimsemiş kadrolar yetiştirmek ve örgütlemek gerektiği ısrarlı bir şekilde 24 sahife tutan konuşmasında ifade etmiştir.

Bu proletarya sınıfının kurulması bahsinde sorulan çeşitli soruları müsbet yolda cevaplamış kendisine kolhozkur, kolhoza geçiyorlar, sosyalist üretime geçiyorlar dediklerini, onların durumunun başka olduğunu bildirerek gayenin tahakkukundaki engelleri «sınıfları var bunların devrimci şiarları da var» diyerek belirtip içindeyiz, meselemizdir, bu anlatabildim mi? diyerek kolhozları kurmanın dahi gaye olduğunu belirtmiş, dinleyicilere doğru eylem çizgisinin saptanmasında yani ihtilâlci sosyalizm devriminin serbest ekonomiye yer vermeyen ve proletarya sınıfı hâkimiyetini ön

Bilirkişi Raporu

ÖZÜ: Bilirkişi Faporudur.
DOSYA NO: 968/81

I - Bilirkişilere verilen görev:

Sayın Mahkemeniz tarafından, Ankara'da yayınlanan TÜRK SOLU Dergisi'nin 22 Aralık 1967 tarihli 6. sayısının 3. sahifesinde çıkan «Mihri Belli'nin Konuşması» başlıklı yazıyla, 4. ve 5. sahifelerde çıkan «Fidel Konuşuyor» başlıklı yazıda komünizm propagandası ve komünizmi övme suçlarının unsurlarının bulunup bulunmadığını ve Mihri Belli'nin konuşmasının özeti niteliğinde olan yazı ile, konuşmanın tamamını ihtiva eden metni karşılaştırarak, gazetede çıkan yazının, bu konuşmanın özeti olup olmadığını araştırarak gerekçeli kanaatımıza ihtiva eden rapor hazırlamakla görevlendirmiştik. Bundan önce Sayın Mahkemeye sunduğumuz kısa yazıda, söz konusu makale ve haberde suç unsuru bulunmadığı kanaatına ulaştığımızı arzetmiştik. Şimdi, bu kanaatımızın gerekçelerini de sunuyoruz.

II - İnceleme:

a) SANIK MİHRİ BELLİ'NİN KONUŞMASI VE ÖZETİ

Bu sanık hakkındaki kamu dâvası, S.B.F.'de yaptığı bir konuşmanın, Türk Solu Dergisi'nde özetlenerek yayınlanması nedeniyle açılmıştır. Kurulumuz hem bu özeti, hem bizzat sanık tarafından hazırlanarak Mahkeme'ye sunulmuş bulunan özeti, hem de, konuşmanın kaydedildiği şeritten kopya edilen metni incelemiştir. Dergi'de çıkan özet, son derece kısadır ve sanığın gerek konuşmasını, gerekse, konuşmasından sonra yöneltilmiş bulunan sorulara verdiği cevapları gerektiği gibi yansıtmaktan uzaktır. Sanığın, bizzat hazırlayarak dosyaya ibraz ettiği üç sahifelik 15.4.1968 tarihli özet, konuşmanın ve verilen cevapların muhtevasına daha uygundur. Gerçekten, sanık, söz konusu konuşmasında, bu ikinci özette ve kısmen de yayınlanan özette belirtildiği üzere, «devrim» kavramının tanımını yaparak konuya girmiş ve devrimin, bir üretim tarzından bir başkasına geçiş olduğunu, sadece siyasal iktidarın el değiştirmesi şeklinde anlaşılamayacağını söylemiştir. Bundan sonra, çeşitli üretim tarzları üzerinde pek kısa olarak durulmuş ve bir toplum düzeninden bir sonrakine geçildiği gibi bir atlama yaparak bir daha sonrakine geçişin de mümkün olduğu tarihten örnekler verilerek gösterilmiştir. Konuşmacı, müteakiben sözü Türkiye'ye aktarmıştır. Konuşmacıya göre, Türkiye'de devrimci eylemin ne olduğu sorusunu cevaplandırabilmek, devrimin çeşitlerini bilmekle mümkündür.

Biri ötekini izleyen iki çeşit devrim vardır:

1) Burjuva demokratik Devrimi, 2) Sosyalist Devrim. Burjuva demokratik devrimi, siyasî bakımdan eşit vatandaşlar topluluğu olarak, ulusun varlığına engel olan feodal kalıntı, dış emperyalist müdahale gibi faktörlerin yok edilmesi ve ulusun, yaşadığı toprak parçasında egemen kalınması demektir. Bu devrim başarılmadıkça sosyalist devrimden söz etmek boşunadır. Türkiye ise henüz bu devrime hazır bir ortam içine girmiş değildir. Gerçi, kurtuluş savaşından bu yana millî demokratik devrimi gerçekleştirmek için önemli çabalara girişilmiştir; fakat sonuç alınmamıştır. Bu bakımdan, önce demokratik devrimin gerçekleştirilmesi gerekir. Sosyalist devrimin şartlarının mevcut olup olmadığı bundan sonra tartışılacaktır. Fakat, bununla, demokratik devrim gerçekleştirilinceye kadar, sosyalizm propagandasının yapılması gerektiği, sosyalist teorinin benimsetilmesi için geceli gündüzlü çalışılmayacağı söylenmek istenmemektedir. Bir yandan bunlar da yapılacaktır. Bundan başka, millî demokratik devrim yapılırken millî burjuvazî hasım olarak alınmayacak, aksine, dâvâya kazandırılacak, bu başarılamazsa tarafsız kalması sağlanacak, düşmanın kucağına itilmeyecektir. Konuşmacı bu hususu şöyle ifade etmiştir: «..Şehir ve köy küçük buruvazisini alacağız, yani, orta köylüyü, yoksul köylüyü ve tabiî en tutarlı devrimci güç olarak şehir ve köy proletaryasını aynı cehpeye koyacağız...»

Sosyalist devrim ise, kapitalist üretim tarzını ortadan kaldırmak, üretimin kollektif niteliği ile özel mülkiyet arasındaki çelişkiyi bertaraf etmek, insana maddî ve manevî bakımlardan açılıp gelişme imkânlarını sağlamak, kısacası, sosyalizmi kurmaktır. Bu devrimi, şehir ve köy emekçilerinin dâvası olarak kabul etmek lâzımdır. Gerçi başka zümre ve tabakaların da katılması mümkündür; fakat, burjuvazinin sosyalist devrimi yapabileceği sanılmamalıdır. Burjuvazi, olsa olsa, bir süre demokrtik devrim paralelinde yürümekten öteye gitmez.

Konuşma, bu hususun belirtilmesiyle birlikte (sah. 8) ; bundan sonra, dinleyicilerin sorduğu çeşitli soruların cevaplandırılmasına geçilmektedir.

Sorulan ilk soruya verdiği cevapta, konuşmacı, emekçilerin sosyalist bir örgütte birleşmelerinin zorunlu olduğunu, kendisinin de bu zoruna inanarak kurduğu ve bugünkü sosyalist fikir kulüplerine benzeyen progresif bir örgüt yüzünden T.C.K.'nun 14. m. ne göre hüküm giydiğini söylemiş, bugün, emekçilerin, emperyalizmin gölgesine sığınıp kapitalist yoldan kalkınmayı sağlayacağını sanan bir partiye oy vermekte olmalarından yakınmış, emekçilerin dâvalarına gerçek sosyalistler tarafından hizmet edilmesi, onların bilinçlendirilmeleri, sosyalizm teorisinin yayılması için çaba gösterilmesi lûzumunu savunmuştur.

Sanık, müteakip soruyu cevaplandırırken, kurtuluş savaşına Türk sosyalistlerinin de katıldıklarını, bugün de sosyalizme geçebilmek için bağımsızlığın kazanılmasının şart olduğuna inanıldığını, ortanın solunun önderliğinde başlayan millî bağımsızlık savaşına katılmamanın sosyalizme ihanet olacağını, sosyalistlerin yerinin, küçük burjuva bürorasisi önderliğinde bir hareket olsa dahi millî kurtuluş savaşının safları olduğunu belirtmiştir. Konuşmacı, müteakip soruyu cevaplandırmak üzere söz aldığında, evvelce belirttiği bir fikri, yani, sosyalist devrimin millî demokratik devrimi izlemesi zaruretini bir kere daha açıklamış ve bunun ilkelerini bir kere daha ortaya koymuştur.

Sanık, bir başka soruyu cevaplandırırken devrimcilik şiarları bizde, bizim tekelimizde kalsın şeklindeki düşünüşe katılmadığını, bu şiarlar ne kadar yayılırsa o derece iyi olduğunu bu derece, C.H.P.'nin emperyalizme karşı çıkarak NATO'ya hayır diyemeyeceğini önceden kesinlikle iddia etmenin doğru olmayacağını, kin ve eski hesaplarla devrimci politikanın yürümeyeceğini ileri sürmüş ve «... ortanın solunu Halk Partisinin Kemalist köklere dönüşü şeklinde olumlu olarak karşılıyorum. Ve bunun devrimci, sosyalist, Marksist bir tutum olduğu kanısındayım...» demiştir. Konuşmacı, bir başka soru vesilesile, de, devrimci eylemin biçimini anlatırken, sosyalistin her mücadele biçiminden faydalanması gerektiğini, parlamenter mücadeleyi küçümsememesini, Anayasa'nın tanıdığı hak ve özgürlüklerin son katresine kadar kullanılmasını ve her şeyden çok emekçi halk kütlelerinin bilinçlendirilmesini, örgütlenmesini tavsiye etmiş ve bütün mücadele biçimlerinden Anayasa'nın müsaadesi nisbetinde yararlanılması gereğini savunmuştur (sah. 19). Sanık, sorulan bir soruya da, en devrimci partinin iktidara geçmesi dileğini ifade ederek cevap vermiş, C.H.P. ve M.P. hakkındaki görüşlerini açıklamış ve konuşmasını, devrimci eylemin, teorik eğitim yapılmadıkça gerçekleşemeyeceğini, Anayasa'nın tanıdığı hak ve özgürlükleri kullanmak

(Devamı 7. sayfada)

gören telkin, israr ve çevre yönelme hususlarında geniş telkinlerde bulunmuştur. Kanunlarımıza göre suç teşkil ettiği açıkça bilinen bu fikirler cümleler arasına büyük bir ustalıkla yerleştirilmiştir. Bu sebeple bilirkişilerin raporda Mihri Belli'ye ilişkin olarak izhar ettikleri kanaate mahkememizce iştirak edilmemiştir.

Mahkememiz bilirkişi mütalâalarına uyma mecburiyetinde olmayıp bunlarla bağlantısız olarak mütalâaları kendi objektif ölçüleri içinde değerlendirerek bu sonuca varmıştır.

Diğer sanık Vahap Erdoğan 22/12/1967 tarihli Türk Solu dergisinde Mihri Belli'nin Siyasal Bilgiler Fakültesinde «1967 Türkiyesinde devrimci eylem nedir?» mevzuunda bir konferans verdiğini yazmış ve bu konferansta Mihri Belli'nin konuşmasından devrim hareketlerinin tarif ve tarihsel izlenimini nakletmekle yetinmiş, ekonomik düzenin değişmesi ve işçi proletaryasının diğer sınıflar üzerinde hâkimiyet tesisi gerektiği ve 1928'de ancak Rusya'da tesis edilebilen kollektivizasyonun sosyalist devrim namı altında Türkiye'de tahakkuk ettirilmesine ve buna ait metodlara dair ana fikirler yazıya alınmamış ve bu suretle Mihri Belli'nin müesses ekonomik düzeni ortadan kaldırma ve sınıf hâkimiyetine dair israrlı telkinlerine yer verilmemiş olduğundan suça bu yönden iştirak etmediği ve «Fidel Castro konuşuyor» başlıklı yazıda Küba ve Lâtin Amerika toplumu hakkında bilgi verme niteliğinde görülmüş, Türkiye'de komünizm uygulanmasından bahsedilmemiş olduğundan eyleminde TCK. nunun 142/1'inci maddesi unsurları görülmemiştir.

Sanık Mihri Belli ve sanıklar vekilleri 18/9/1968 tarihli esas savunmalarında; Olayda suç kasıt unsuru, maddî unsur olan eylem ve diğer maddî unsur olan cebir unsurunun bulunmadığını idida etmişlerse de; Sanık Mihri Belli konuşmasının başında «devrimin aşamaları o kadar çabuk ilerlemeler kaydetmez tabiî istisnai haller hariç onun için konumuz 1917, 1967, 1968, 1969 yıllarını kapsayabilir» sözleriyle daha sonraları da açıklamakta olduğu gibi 1917 Rus büyük Ekim sosyalist proleter ihtilâli şartlarını 1968 - 1969 yıllarını kapsayabilir» sözleriyle daha sonraları da açıklamakta olduğu gibi 1917 Rus büyük Ekim sosyalist proloter ihtilali şartlarını 1968 - 1969 yıllarında göz önünde bulundurmak ve devrimlerin istisnai hallerde normal ilerleme dışında hemen tahakkuk edebileceğini bildirmek 1917 deki Rus proleter ihtilâlinin 1968 veya 1969 Türkiyesinde de olabileceğini ifadedeki ustalıkla belirtmiştir.

Bir üretim tarzından daha ileri bir üretim tarzına eylem ile geçiş gerektiğini belirtmektedir. Sosyalist devrimini en ileri üretim sistemi olarak kabul edilmektedir. Rusya'nın bu üretim tarzına 1917 ihtilâlinden sonra ancak 1928 yılında geçebildiğini ileri sürmüştür..

Bu suretle Türkiye'deki bu günkü üretim tarzından sosyalist devrim ile daha ileri üretim tarzı olan 1917 ve 1928 Rusyasındaki sosyalist devrim olarak bahsettiği komünist üretim tarzına geçişin gerekli olduğu propagandasını ısrarla yapmış bulunmaktadır.

1917 Rus büyük Ekim proleter ihtilâli ve ondan sonra 1928 yılına kadar geçirdiği safhaları ile tahakkuk ettirilen sosyalist devrimin tarih tekamülü içinde komünal toplum, kölelik düzeni, feodalite kapitalizminden sonra varılan en ileri üretim sistemini geçiren devrim olduğunu açıkça ifade etmiş ve Türkiyede bu tür bir sosyalist devrim için hazırlanmak gerektiğini, halkın halen tereddütte olduğunu, onun için emekçilerin örgütlenmesi gerektiğini, 141 nci maddenin örgüt maddesi olduğunu, kendisinin de bu maddeden mahkûm olduğunu, bildirerek sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde hakimiyet tesisi ve müesses ekonomik düzeni değiştirmek amacı ile örgüt kurmaya tevessül etmiş olduğunu ikrar etmiş ve biliyorsunuz bu 141 nci madde örgüt maddesidir. Ve emekçilerin örgütü olmadan olmaz bu besbelli diyerek 141 inci maddede gösterilen gaye ile teşkilâtlanmak gerektiğini ısrarla telkin ve propagana eylemiştir.» İşçi Partisinin çok çok eylemi, çok sınırlanmış parti olduğunu, programında sosyalist sözü geçmediğini bildirmiş ve «geçemezdi yazıldığı günlerde programın; yani bir cambazlığın sonucu çok sınırlı imkânlardan faydalanılarak kurulmuş bir örgüt, sınırlı ortamda kurulan örgütün imkânı; yani gerçek Türkiyedeki emekçi dâvasını kucaklama imkânları da sınırlıdır.) demiş ve (bu ortamda adına lâyık bir sosyalist örgüt kurma yolunda çaba söz konusu olabilir. Ama o örgüt vardır bunun dışında her şey her eylem muteber değildir tutumu çok yanlıştır.) demekle kendi deyimi ile (sınıf hakimiyetine müstenit ve ekonomik düzeni değiştirecek bir sosyalist devrime çalışan gizli bir örgütün mevcudiyetini telkin etmek istemiştir. Ve «Biz» İşçi Partisi içinde yokuz olamayız)... (Emekçiler kendi gerçek örgütlerini kurmakla görevlidirler)... (Bu önümüzdeki görevdir) diyerek TCK. nunun 141 'nci maddesine aykırı bir cemiyet kurma eyleminin ısrarla telkin ve propagandasını yapmaktadır.

Bunun için Sosyalist devrim için teorik hazırlığın yapılmasını, bilimini yaymaya çalışılmasını, bunun için kütle hareketlerine katılmalarını propaganda yolu ile telkin etmiştir.

1917 Rus proloter ihtilâlinden bahis ve sosyalist kuruluşa geçişin 1928 vukubulduğunu belirttikten sonra söze devamla (fakat kendi iç dinamizmi ile kurulacaksa sosyalizm, ki öyle olacaktır. Ve Türkiyede zaten, zaten bir buruva var, zaten bir işçi sınıfı var, zaten bizim meselelerimiz bunlar demiştir.

Bu sözlerle sosyalizmin yani 1917 Rusyasındaki sosyalizmin kendi iç dinamizmi ile kurulması gerektiğini, diğer bir deyimle devrim ile, proloterlerin hareketi ile düzen değişikliğine müncer olacak bir cebri hareketi kurulması gerektiğini, telkin etmiştir. «Bu böyle olacaktır.» deyimi bunu ifade etmektedir.

Ve sosyalist devrim, burjuva demokratik devriminden sonra gelen bir devrim safhası olduğuna göre «Türkiye zaten bir burjuva, var, zaten işçi sınıfı da var» deyimi ile cebre dayanan bir ihtilâl ile burjuvayı ortadan kaldıracak, bir sosyalist devrimi (Kastettiği sosyalist devrim komünizmdir) gerçekleştirecek bir işçi sınıfının olduğunu da anlatmaktadır. (Zaten bizim meselelerimiz bunlar) diyerek sosyalist devrimi tahakkuka çalıştıklarını açıkça belirtmiş ve söze devamla «ne zannediyorsunuz yani burjuva demokrat devriminden sonra yüz yıl bekliyeceğiz ondan sonra mı sosyalist devrimi yapacağız? hayır» demekle konuşmasının baş tarafından istisnaî hallerde 1917 de olduğu gibi devrim aşamaları anide olabileceğini ve Rusyada çobanlık ekonomisinden, ilkel komünal toplumundan doğrudan doğruya sanayileşmiş sosyalist topluma geçilmiş olduğuna dair izahatının sonucu olarak buruva devrinde bekleme olmayacağını ve buruva sınıfı esasen mevcut olduğuna göre sosyalist devriminin (proloter ihtilâli yolu ile) yakın olduğunu ustalıkla ifade etmek istemiştir. «doğru eylem çizgisinin saptanması» deyimi komünist bir ihtilâle yöneltme propagandasıdır.

Sanık Mihri Belli devrimde sert tedbirlerin alınacağını söylemiştir-bir üretim tarzından daha ileri bir üretim tarzına devrimle geçileceğini, bunun istisnai ahvalde komünal toplumdan sanayileşme devrimine süratle ve Rusya'daki gibi ihtilâl ile geçilebileceğini, Türkiye'de işçi sınıfının olduğunu ve tarihi tekamülü beklemiyeceklerini bildirerek sosyalist devrime geçişin Rusyada olduğu gibi, proloter ihtilâli ile ve cebir yolu ile olacağını anlatmıştır.

Devrimin üretim tarzında değişiklik olduğunu, yeni üretim tarzını kurmak bulunduğunu, bildirmiş ve (Yeni üretim tarzı kurmakta çıkarı olan sınıf ya da sınıfların eski üretim tarzını muhafaza etmekte çıkarı olan snf ya da sınıflara karşı galebesi ile olur. Dev rim budur) diye tarif etmiştir.

Türk tarihinde devrim adı altında yapılan harf inkilâbı, şapka inkilâbı, kıyafet devriminin aslında olumlu reformlar olduğunu, devrimin bilimsel manâsının yukarıdaki izah gibi bulunduğunu, harf, şapka ve kıyafet reformlarının devrim olmadıklarını belirterek devrimin bazı sınıfların diğer sınıflara galebeleri sonucu üretim tarzı değişikliği ile olacağını bildirerek bunun zora müstenit olacağını her vesile ile izah etmek ve bu yolda dinleyicileri ikna etmek istemiştir.

Sanık Mihri Belli «amacımız teorinin tarihe uygulaması ekzersizi değil sonuç çıkartmaktır. Kendi eylemimiz için sonuç çıkartmak, amacımız Türk toplumunu, bu toplumun içindeyiz ve bu toplumdan sorumluyuz hepimiz, amacımız bu. Teorinin amacı bu, böyle soyut havada teori devrimci anlamda teori değildir. Teori uygulanacak olan eyleme geçecek olan teoridir» demektedir.

Uygulamasını istediği teori sosyalist devrim, sınıf hakimiyetine yer veren müesses ekonomik düzeni kaldıran, yeni bir üretim tarzına geçişi öngören kapitalist ve özel teşebbüs sistemini kaldırmayı hedef tutan 1917 Rus ihtilâli ile Rudyada misali verilen bir sistemi getiren teoridir.

Bu teorinin tarihsel tekâmûl ve uygulamasını beklemiyecek, teori havada kalmıyacak eyleme geçecek, uygulanacaktır. Tabii bu eyleme geçme hukuki ve tarihi tekamül ile olmıyacağına göre eyleme geçişle, devrim hareketi ile yani işçi sınıfının diğer sınıflar üzerinde galebesini sağlıyacak bir ihtilâl ile zorla olacaktır.

Gaye 1917 büyük ekim proloter ihtilâli ve bunu müteakip Rusya'da gerçekleştirilen sosyalist devrimdir - sanık Mihri Belli işte bu ihtilâl vasatını hazırlamak üzere örgüt mevcut olduğunu, kendisinin bu örgüt kurmaya çalışmaktan mahkum olduğunu örgütsüz bir sosyalist devrimi olmıyacağını, devrimde sert tedbirler alınacağını, Türkiye'de bir ihtilâl için şartların mevcut olduğunu, ihtilâli yapacak sınıfın mevcut olduğunu, aleyhine ihtilâl yapılacak sınıfın da mevcut olduğunu, sosyalizmi kurmak dâvasının özellikle şehir ve köy emekçilerinin dâvası olduğunu, onların devrımi olduğunu, gayet açık bir şekilde ısrarla telkin, dar anlamda propagandosını yapmış ve bu propagandasında cebre yönelme unsuru adeta cebre tahrik ve teşvik niteliğinde olmak üzere açıkça görülmüştür.

Sanık Mihri Belli'nin kastı sınıf hakimıyetini tesis edecek, kapitalizmi yok edecek, özel teşebbüsleri ortadan kaldıracak bır üretim tarzını, kominizmi Türkiye'de hakim kılmak olduğu uzun konuşmasının her safhasında açıkça görülmektedir.

Suçun maddi unsuru eyleme ve cebre yöneltme keza yukarıdan beri izah ettiğimiz veçhile açıkça görülmektedir. Zor kullanma hali esasen ihtilâlin başlaması ile ancak tezahür edebilir. TCK. nunun 142 maddesi propagandayı suçladığına göre sanığın eyleminde propagandanın bütün unsurları, ısrarla telkin, cebir kulanma gerektiğine dair telkin, propagandayı sınıf ihtilâline yönelten belirli hedef ve, ihtilâlin şartlarının tamam olduğunu telkin eder mahiyette dar anlamda propaganda tam unsurları ile mevcuttur.

Cebre tevessülün tahakkunun beklenmesi halinde TCK. nunun 141/1 ncı maddesinin uyyulama yeri esasen bulunmıyacaktır.

Bu nedenlerle sanık Mihri Belli'nin ve vekilinin savunmaları varit görülmemiştir.

Hüküm

22/12/1967 tarihine tekaddüm eden günlerde Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi öğrenciler derneğinin tertiplediği toplantıda dinleyicilere hitaben yaptığı konuşmada Sanık Mihri Belli'nin ekonomik düzende sosyalist bir devrim ile değişiklik yapılmasını öngörmüştür. Fikrine göre kapitalist üretim tarzı ortadan kaldırılarak üretimdeki üretimin kollektif niteliği ile özel mülkiyet arasındaki çelişkiyi ortadan kaldırmak insanın insan tarafından sömürülmesi olağanına son verilmelidir. **Bu dâva,** kendi fikrince, **özellikle şehir ile köy emekçilerinin dâvası ve onların devrimidir, başka zümre ve tabakalar belirli şartlar altında ancak katılabilirler esas dâva onların dâvası olmalıdır.** Görülüyor ki, sosyalist devrim diye nitelediği getirilmek istenen düzende özel teşebbüse yer verilmemekte şehir ile köy emekçilerinin yani sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar ve zümreler üzerinde hakimiyeti istenmektedir.

Ekim 1917 de yapılan Rus ihtilâli burjuva demokratik inkilâbı şeklinde nitelendirilip, Sovyetler Birliğinde sosyalist kuruluşa geçişin ancak 1928 yılında vukubulduğunu bildirerek Türkiyede de Burjuva Demokratık devrimini gerçekleştirir gerçekleştirmez sosyalist devrime geçileceğini, bunun için emekçilerin örgütlenmesinin gerektiğini, TİP'in halen yeterli bır örgüt olmadığını, sosyalıst örgütün şart olduğunu, emekçilerin kendi gerçek örgütlerini kurmakla görevli bulunduklarını, örgüte gidilerek sosyalizmin teorisini ve bilimini yap mak için her çabanın gösterilmesinin gerektiğini, kitle hareketlerine katılmalarını, işçinin böyle bilinçleneceğini anlatmaktadır.

Komünal toplum, kölelik düzeni, Feodalite, kapitalizminden sonra sosyalist devrim olarak nitelendirilen rejimin özel teşebbüse yer vermemesi sınıf hakimiyeti tesis gayesi taşıması itibariyle komünizmin tarif ve niteliklerinin taşıdığı sonucuna varılmıştır. Konuşmanın tümü Türkiyede sınıf hakimiyetine yer veren ve Rusya'da dahi ancak 1928 yılında tahakkuk edebildiği ileri sürülen kollektivizasyonun uygulanmasını gerektirecek bir rejimin getirilmesi için gerekli metotlar, fikir ve hareketlerin konuşma içinde ustalıkla propaganda konusu yapıldığı görülmektedir.

Bu tür sosyalist eğitimden başlayıp sınıf hakimiyetini tahakkuk ettirmeye kadar ne yollar takip edileceği açıklanıp, devrimde sert tedbirler alınıp, kimsenin göz yaşına bakılmıyacağı belirtilerek doğru eylem çizgisinin saptanmasını telkin etmektedir. Kapitalist bünyenin tamamen kaldırılmasını ve prolöterlerin hakimiyetini ön gören açık ifadeler karşısında 3/6/1968 t. li bilirkişi rapordaki kanaate mahkememizce iştirak edilmemiştir. Olayda; israrlı telkin ve cebre yöneltme unsurları bulunmuştur.

Bu suretle sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmek, sosyal bazı sınıfları ortadan kaldırmak, müesses ekonomik ve sosyal temel nizamları devirmek için sanık Mihri Belli'nin toplum önünde 1967 Türkiyesinde devrimci eylem nedir? konulu konferansda ppropaganda yaptığı anlaşıldığından; eylemine uyan TCK. nun 142/1 maddesine göre BEŞ SENE MÜDDETLE AĞIR HAPSİNE, ve 31. madde gereğince ceza süresi kadar kamu hızmetlerinden MAHRUMİYETİNE, TCK. nun 173/3 maddesine göre ÜÇ SENE MÜDDETLE BİNGÖL VİLAYET MERKEZİNDE İKAMETE GENEL GÖZETİMİ ALTNDA BULUNDURULMASINA, 18/3/1968 tarihinde tevkif ve 16/4/1968 tarihinde tahliye edildiğinden TCK. nun 40. ncı maddesi gereğince tutuk geçen günlerinden mahkûmiyetinden icrayı mahsubuna.

2 — Diğer sanık Vahap Erdoğdu'nun hernekadar Mihri Belli'nin konuşmasının özet olarak 22 Aralık 1967 tarihli Türk Solu dergisinde neşrettiği anlaşılmakta ise de, konuşmadan aldığı pasajlar devrim hareketlerinin tarifıne ve tarihi tekamülüne inhisar ettirilmiş ve sosyal bir sınıfın diğer sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis ve bazı sosyal sınıfları ortadan kaldırmak ve müesses ekonomik ve sos yal temel nizamları yoketmeğe matuf ana fikir ve propagandalar aktarılmamış olduğundan ve Fidel Kastro konuşuyor başlıklı yazıda KÜBA VE LATİN AMERİKA toplumu hakkında bilgi verme niteliğinde bulunmuş olduğundan Vahap Erdoğdu'nun TCK. nun 142/1 maddesindeki unsurlar görülmemiş ve ayrıca maddenin 4. uncu fıkrasındaki komünizmi öğme suçu unsurları da bulunmamış olduğundan müsbet suçtan BERAATİNE,

3 — Mihri Belli'ye ait suç konusu teyip bandının TCK. nun 36. maddesi gereğince zoralımına, Mihri Belli'nin hissesine düşen 626,50 lira yargılama giderinin kendisinden tahsiline, Mihri Belli'ye ait mahkûmiyet kararında başkan Ahmet Dağlı'nın muhalefeti ile oy çokluğu ile Vahap Erdoğdu'nun beraatinde oybirliğiyle temyizi kabul olmak üzere sanıkların yüzlerine karşı verilen karar 17/9/1968 tarihinde okunup, anlatıldı. 17/9/1968.

Muhalif Başkan	Üye	Üye
Ahmet Dağlı	H. Nezihi Sancar	H. Avni Güneş

NOT: Karar metnindeki cümle bozuklukları ve noktalama hatâları aynen muhafaza edilmiştir. **(T. S.)**

Muhalefet Şerhi

Sanık Mihri Belli'nin 22/12/1967 tarihinde Siyasal Bilgiler Fakültesinde yaptığı konuşmanın Türk Solu adlı gazetede özetlenerek yayınlanması üzerine hakkında kamu dâvâsı açılmıştır. Sanık savunmalarında gazetede yayınlanan yazı konuşmasının tümünü ihtiva etmediğini konuşmasının diğer sanık Vahap Erdoğdu tarafından kendi anlayışına göre kısaltılarak ve kısmen değiştirmek suretiyle özetlenip yayınlanmış olduğunu beyan etmiş ve filhakika sanığın banda alınan konuşmasının tam metni zabta alınmış ve dergide yayılanan özetin sanığın konuşmasını yansıtmaktan uzak olduğu görülmüştür.

Sanığın yaptığı konuşmada (Komünizm propagandası suç unsurları mevcut olduğu)na dair verilen 15/1/1968 tarihli ilk üç kişilik bilirkişi raporunda konu olarak özet yazı ele alındığından ve rapor münderecatı sanığın konuşmasını tam olarak yapsıtmaktan uzak olduğu görülen bu özet yaz bulunduğu anlaşıldığından mahkemece bu rapora itibar edilmemiştir. Bu sebeple konuşmanın tam metni incelenmek üzere ikinci defa bilirkişilere tevdi edilmiş ve bilirkişiler tarafından düzenlenen 3/6/1968 tarihli raporda gerçekleri ile açıklandığı üzere sanık tarafından yapılan konuşmada «1967 Türkiyesinde devrimci eylemin ne olduğu» konusu ele alınmış ve (devrim)in bir üretim tarzından daha ileri bir üretim tarzına geçiş olduğu açıklandıktan sonra devrimin çeşitleride Millî demokratik devrim ve sosyalist devrim olarak gösterilmiş ve Millî demokratik devrim başarılmadıkça sosyalist devrime geçilemiyeceği Türkiyede ise henüz Millî demokratik devrimin başlaması için çalışılmakta olduğu ve sosyalist devrime ulaşmak ve bu devrimi başarmak içinde anayasanın tanıdığı hak ve özgürlüklerin son katresine kadar kullanılması ve emekçi halk kitlelerinin özgürlenip anayasanın müsadesi nisbetinde mücadele biçimlerinden yararlanması izah edilmiş ve (bir sınıfın diğerini yok etmesi) ve (anayasa düzeninin cebren değiştirilmesinden) bahsedilmediği görülmüştür.

Konuşma muhteviyatında bir düzenin eleştirilmesi mevcuttur. Mevcut düzenin değiştirilmesini istemekte anayasanın vatandaşlara tanıdığı bir düşünce özgürlüğüdür. Konuşmada (cebir ve şiddete yönelme) ve mevcut düzenin zorla değiştirilmesi) hali mevcut değildir.

Hüküm yerinde kabul edildiği gibi sanığın banda alınan konuşmasında birtek (ihtilâl) kelimesi kullanılmamış ve mahkemece sanık tarafından kullanılan (Devrim) kelimesi (ihtilâl) manâsına kabul edilmiştir. Mevcut düzenin zorla değiştirilmesi fikri konuşmada mevcut olmadığı gibi suç unsurlarının tekevvünü için (zor ve cebir)'in ne suretle tatbik edileceğinin, yöneltileceğinin de gösterilmesi gerekmektedir.

Evvelâ konuşmanın tümünden anlaşılan manâ Millî Demokratik Devrim aşamasının tamamlanmasını gerçekleştirmek ve ondan sonra sosyalizme geçişi sağlayabilmek için çalışmak gerektiğidir. Konuşmacıya göre komünizm sosyalizmi izliyen bir aşamadır. Ve her ikisinde de iktisadî hayat düzeni ayrı ayrıdır. Geleceğin bu toplum biçimini şimdiden düşünmek dahi bahis konusu değildir.

Bu itibarla bir komünist düzen tasviri mevcut olmadığına göre onun propagandası da mevzubahs olamıyacaktır. Bu suretle sanığın beraatına karar verilmesi reyinde olduğumdan çoğunluk kararına MUHALİFİM.

MUHALİF
Ahmet Dağlı
Başkan 8517

(Baştarafı 3. sayfada)

TİP İstanbul İl Kongresi

Ağalar konuşuyor

• Gazetemiz bu yılki kongreyi daha çok «TİP'in asıl sahipleri yani taban ne düşünüyor ne diyor» açısından izlemiştir. Bununla önce büyüklerin konuşmalarına da bir göz atmakta fayda vardır.

Behice Boran dış siyaset olaylarına değindi. Çekoslovakya olaylarının Avrupa'da bir gerginliğe yol açacak nitelikte olmadığını, Varşova Paktı üyelerinin bir iç meselesi olduğunu, Atatürk dış politikasının paktlar dışında kalma esasına dayandığını, bizim de öyle yapmamız gerektiğini söyledi ve şunları ilâve etti: «Küçük devletler büyük devletlerle sosyalist veya kapitalist olmalarına bakmaksızın aynı paktlara girmemelidir. Burada önemli olan devletin büyük devlet olma vasfıdır». Sovyetlerin Çeklerin iç işlerine büyük devlet oldukları için karıştığını, sosyalist blok dışında uyguladıkları barışçı politikayı sosyalist devletlerle olan ilişkilerde uygulamadığını ve baş rolü «hâkim rolü oynamak istiyorlar» diyerek uzun uzun Sovyetleri kınadı. Çek halkı direnmez miydi diye bir soru ortaya attı. Şu cevabı verdi: «Elbet direnebilirdi, bütün halklar direnirler, direnselerdi orası da bir Vietnam olabilirdi ama durumlar değiştir, Vietnam'da bir rejim meselesi vardır halbuki tasvip etsek de etmesek de Çek olayları dostlar arasındaki bir ihtilâftır, temel meselelerde ihtilâf yoktur, bunun için Çek halkı direnmemiştir» diyerek ve pek çok önemli yargılarını «şahsî görüşüm» «şahsî kanaatim» diyerek sözlerini bitirdi. Sadun Aren Pazar sabahının ikinci konuşmacısıydı: Kısa konuştu. Ekonomik teknik bir iki soruna değindi. Bu konuşmanın en ilginç yanı şu idi: «Meseleleri epey zamandır söylüyoruz açıklıyoruz, artık iş yeni bir safhaya geldi, boyuna söylemek yetmez ÖRGÜTLENMEĞE daha fazla önem vermek zorundayız, bununla uyarma işini bırakalım demek istemiyorum, ama ağırlığı örgütlenmeğe vermenin zamanı geldi. Boyuna söylemek yetmez, sorunları çözmek için örgütlenmek şarttır..» Dilimiz bir karış yine açık kaldı. Ne oldu bu Sadun Beye: Eleştiriyi önlemiyor, ihraçları konuşturuyor, üstüne basa basa Af istendiğinden bahsediyor, örgütlenmeğe önem verelim ağırlık verelim diyor. Bu zatı tanımasak insanın inanası geliyor söylediklerine... Ama yine de bir şeyler dönüyor, haysi hayırlısı...

Çetin Altan hayranlarına hoş gelen konuşmasını çok uzatmadı Allahtan. Üzerinde durmağa değer birşey söylemediği için biz de üzerinde durmuyoruz. Gelelim Aybar'a:

Aybar önce İstanbul'un işgal altındaki günlerine değindi. Aynı yabancı gemilerin dost olarak yine gelmekte olduğunu, oysa onların dost olmadıklarını, yeni bir millî kurtuluş mücadelesi gerektirdiğini söyledi.

Kongre bu arada Aybar tarafından Vedat Demircioğlu için saygı duruşuna davet edildi. İnsan saygı duruşundaki sessizliğin içinde Vedat'ın öldürülmesiyle daha da hızlanan ve İstanbul halkının geniş çapta katılma eğilimi gösterdiği gençliğin antiemperyalist eylemini, «anarşist hareketler» olarak niteleyen ve TİP'in etkisindeki gençlik örgütlerini eylemden alıkoyan kişinin de bizzat Aybar olduğunu hatırlamadan edemiyordu.

Daha sonra uzun bir makale niteliği taşıyan bir konuşmayla Türkiye'nin iktisadî durumuna değindi. İflâsın eşiğindeydik. İşsizlik artacak, fiatlar yükselecek, kamu yatırımları ve kamu hizmetleri daralacaktı. Ekonomik faaliyetin azalması sonucu kamu gelirleri düşecekti. Devlet, carî masrafların karşılamak için yeni zamlar yapmak zorunda kalacaktı.

İkinci beş yıllık plân dış borçlanma, işçi dövizleri ve ihracat gelirlerinin artacağı varsayımına dayanıyordu. Oysa konsorsiyum 90 milyonluk bir kısıntı yapmıştı. İşçi dövizlerinde ve turizm gelirlerinde de düşmeler vardı.

AP, iç ve dış borçlanmaları üç senelik iktidarı içinde misli görülmemiş bir şekilde arttırmıştı. Dış borçlar 986 milyon dolardan 1,495 milyon dolara, iç borçlar 12 milyon küsür TL. dan 19 milyon TL. na yükselmişti.

Zaten TC. kurulalı beri, sanayileşme, temel sanayiin kurulması yönünde değil, istihlâk sanayii yönünde olmuştu. AP'nin iktidara gelmesiyle hızlanan montaj sanayii de bir istihlâk sanayiiydi. Montaj sanayii son tahlilde imtiyazlı bir ithalâttı.

Dışa bağlı bir ekonomi, Türkiye'yi elli yıldır tarımsal geri bir ülke olarak bırakmıştı. Kurtuluş için kapitalist olmayan bir yol izlemek zorunluydu. Ama iktidar böyle bir iflâs eşiğinde Ortak Pazar peşindeydi.

Yukarki tahminlere dayanılarak çıkarılan sonuç, AP'nin kısa sürede iflâsıdır. Oysa, bir kez yukarki tahminler enaz eksik etkenlerle ortaya konulmuştur. Bilindiği gibi, Çekoslovakya olaylarından önce sarsıntı geçiren NATO'nun, bu olaylar ileri sürülerek güçlendirilmesi yoluna gidilmektedir. NATO sisteminin en önemli unsurlarından olan Türkiye'ye bu sırada «ne halin varsa gör» denilmesi düşünülemez. Bu bakımdan önümüzdeki dönemde Konsorsiyomun kesenin ağzını açarak Türk ekonomisine - kısa etkili de olsa - bir enjeksiyon yapması sürpriz olmayacaktır. Üstelik, Amerika Türkiye'de en sadık bendesi olan AP'yi seçim sathı mailinde yüzüstü bırakamaz.

Yine kısa süre için enflasyonun işsizliğe sebeb olacağı düşüncesi de yanlıştı. Montaj sanayiine de olsa, enflasyon yoluyla yapılacak yatırımlar yeni iş sahaları açacaktı. Seçime yaklaşıldıkça Demirel'in daha sık kurdele kesmesi tabii olacaktı.

Aybar'a göre ekonomik bunalımın olumlu ve olumsuz yanları vardı. Olumlu yanı işçiler kaderleriyle başbaşa kalınca olayları doğru değerlendirme imkânını bulacaklardı. Bu arada TİP militanlarına ağır ve şerefli görevler düşecekti. **Kaderiyle başbaşa kalıp olayları kendi kendine doğru değerlendirmeyi başarmış işçinin birden peydahlanan TİP militanlarıyla nasıl kaynaşacağı tartışma götürürdü. Oysa sosyalist bir partinin militanı işçi sınıfını bilinçlendirmek amaciyle daima onun yanında olmalıydı.**

Faşizm gelir

Fakat bu bunalımın aynı zamanda demokratik düzeni yıkma ihtimali de vardı. Bu bunalım faşizmi de getirebilirdi. Dinî duyguların istismarıyla komplolar, tertipler de hazırlanabilirdi. Aybar, bu günkü düzeni rahatlıkla demokratik bir düzen olarak niteliyebiliyordu. Ceza Kanunu'nda 141 ve 142. maddeleri bulundurmasına rağmen bu düzen ceberrut, despotik, merkeziyetçi değildi. Bu tabirler 1960 öncesi Türkiye, bir de komşumuz Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği için geçerliydi. Halbuki Amerikan emperyalizmi ile ilişkilerimiz ortadaydı. İkili anlaşmaların daha sayıları bile tartışma konusuydu. Muhtevaları ise hükümranlığı tehdit eder nitelikteydi. Nasıl olur da demokratik bir düzenden söz edilebilirdi? Örneğin, memleketimizdeki Amerikan üsleri bizi her zaman için iktidarın iradesi dışında bir harbin içine sokup haritadan silinmemize sebep olamaz mıydı?

1960 dan sonraki bu demokratik düzeni biraz daha karıştıralım. Johnson'la kolkola resimlerini bastırıp ilk seçim mücadelesine giren Demirel'in zuhuru rastlantı mıydı? Veya Tunçkanat'ın ünlü raporu Amerika ile ilişkilerimizi bozmak istiyenlerin bir tahriki miydi?

Sakın Amerikan emperyalizmi, asker ve sivil uzmanların denetiminde, böylesine demokratik bir düzenden yararlanıp memleketimizdeki millici güçleri tam bir atâlete düşürme plânını uyguluyor olmasın!

Evet Aybar'a göre bunalımın olumsuz tarafı faşizmi getirebilirdi. Ama, Anayasa'nın bekçiliği memleketin uyanık evlâtlarına verilmişti. En büyük güvencimiz gençlikti. Öncelikle yüksek tahsil gençliği idi. Bütün dünyamızın her yanında bu böyle. Doğu'da da, Batıda da gençler özgürlük için savaşıyorlardı.

Aybar'ın bu lâfları da özellikle tartışma götürürdü. Örneğin Vietnam gençliği - Aybarın Doğu derken Vietnam gençliğini düşündüğünü sanmıyoruz - tepeden tırnağa kan, Amerikan saldırganları ve yerli işbirlikçileriyle uzun yıllar süren amansız bir savaşın içindeydi. Yerli işbirlikçiler seçimle iktidara gelmiş demokratik bir düzenin mümessilleriydi. Çekoslovakya gençliğinin Vietnam gençliği ile etkili biçimde dayanışmasını belirten eylemleri neydi, bilmeyiz. Hürriyet ve eşitlik için savaşan Çekoslovakya gençliğinden böylesine bir eylem beklememiz doğal değil mi?

Aybar'ın güvenci gençlikteydi ama, bizzat kendisi, anti-emperyalist gençlik hareketlerinden, partili gençlerin uzak durmasını sağlık vermemişmiydi. İşçi sınıfının öncülüğünde olmayan gençlik hareketleri, askeri darbelere ortam hazırlayıp, demokratik düzeni tehlikeye sokmak mıydı? Böylesine bir fikir değişikliğinin izahını Aybar açıklamaya lüzum görmeden, öncülüğü modaya uyup, yüksek tahsil gençliğine devrediver mişti.

Kongre daha öncekiler gibi kalabalık değildi ama, ne söylersen söyle alkış tutan bir düzeydeydi. Aybar'a göre gençlik yüksek tahsil gençliğinden ibaret değildi. Onların işçi ve köylü gençlerle kaynaşması gerekirdi.

Evet, bunalımın olumsuz tarafı Yunanistan örneği bir CUNYAYI da getirebilirdi. Aybar'ın kendi adına mı, yoksa TİP adına mı konuştuğunu bilmeyiz. Yalnız Behice Boran'ın bir başka TİP kongresinde yapmış olduğu konuşmada Türkiye'de Yunanistan'daki gibi bir CUNTANIN hükümet darbesi söz konusu olamazdı. Çünkü Türkiye'de Yunanistan'daki gibi sosyalizmin kökü dışarıda değildi.

Türkiye için de, dünya için de bir tek kurtuluş yolu sosyalizmdi. Sosyalizm hürriyetleri gerçek niteliğine kavuşturudu. Spartakiis, Bedrettin, Baböf hep hürriyet ve eşitlik için savaşmışlardı. Bilimsel sosyalizmin kanunlarını bulan K. Marks F. Engels, isminin söylenmeyişi dikkatimizi çekmişti. 1917 Sovyetler İhtilâli de eşitlik ve hürriyet içindi. Çarlık yerine otoriter despotik, merkeziyetçi, ceberrut bir polis devletinin kurulmuş olması tâlihsizlikti.

Bütün sosyalist düzenlerin 1917 örneği ihtilâl ile olması şart değildi. Çağımızın halkları artık uyanmıştı. Halklar artık bizzat yönetici olmak istiyordu. Bizim sosyalizmimiz insan sevgisine dayanacaktı. Sosyalizm insan içindi insan sosyalizm için değil Demokratik müessesseler sosyalist düzenin de vazgeçilmez unsurlarıydı. Monteskiyö'nün kuvvetlerin ayrılığı prensibine değinerek; teşrî, kazaî, icraî organların ayrılığının sosyalizm için de geçerli olduğunu belirttikten sonra, Anayasa'nın üstünlüğü, kişi hak ve hüriyetlerinin dokunulmazlığı, mesken mâsuniyeti, bilim, sanat, düşünce hürriyetleri sosyalist düzenler için de geçerliydi. Sosyalist düzende de insan yönetime katılmak için seçmeli, seçilmeli ve muhalefetin de hakları tanınmalıydı. Sosyalizmi sevimli ve güzel kılmak için başka çıkar yol yoktu.

Aybar kuracağı sosyalizmi ballandıra ballandıra anlatırken arka sıralardan aynen şu ses duyuldu «Konuş Dünya Lideri Konuş!» Aybar konuşmasında seçimlerde başa güreşmenin ekonomik gerekçesini hazırlamak istemiş ama nedense başa güreşmekten hiç söz etmemişdi. Acaba İl Genel Meclisi seçim sonuçları Aybarı da ürkütmüş müydü? Beş büyüklerden Rıza Kuas ortalıkta görünmedi ve neden kongreye gelemediği bildirilmedi. Böylece partiyi parti yapan (!) ve her zaman her yerde parti adına şahsi görüşlerini dile getiren konuşmacıların konuşmaları tamamlanmış oluyordu.

Taban ne diyor?

5. Ekim. 1968 Cumartesi saat 14.30 da kongre açıldı. Yoklama yapılmadan gündeme geçildi. Gündem üzerinde kısa süren usul tartışmaları yapıldı. Gündem aynen onaylandı. Bu arada dilek ve tekliflerin ayrılmasını, işçi ve köylü sorunlarının ayrı özel gündem maddesi yapılmasını öngören önergeler reddedildi. 7 kişilik dilek, teklif ve karar komisyonu kurulduktan sonra il yöneticileri bir yıllık çalışma raporunu okudular. Raporun okunması bitince sıra tenkit dilek ve tekliflere geldi. İlk söz Zeytinburnu İlçe Başkanı METİN BİLGEN aldı ve şu konuşmayı yaptı: «İl Yönetim Kurulunun faaliyet raporu kongreden bir saat önce verildiği için gerekli tenkitleri yapmak imkânı yoktur. Yalnız raporu okuyan arkadaşın sözlerine bakılırsa il ile ilçe ilişkileri zayıftır. Mahalle görevlileri işler hale getirilmemiştir. Aynı şekilde ilçelerle üyelerin de ilişkileri zayıftır. Bunlar raporda itiraf edilmesine rağmen nedenleri üzerinde durulmamıştır. Oysa hastalık varsa ortaya koyalım ve de hastalık vardır ve ortaya konulacaktır. Herşeyden önce partide kritik-otokritik yerleşmemiştir. Halbuki Malatya kongresinde bu konuda bir karar sureti kabul edilmiştir. Partide kritik ve otokritiğin kökleştirilmesi için çaba gösterilecekti. Oysa uygulama bu yönde gelişmedi. Bu konuya allerjik bir konu olarak bakıldı. Bugün partili üyeler görevlerini haysiyet divanına verilme korkusu içinde oldukları gereğince yapamamaktadırlar. Geçtiğimiz dönemde haysiyet divanlarına çok iş düşmüştür. Bu dönemde 80 üye İstanbul İl Haysiyet Divanına verilmiş ve bunların yüzdoksanı partiden kesin olarak uzaklaştırılmıştır. Bir partiden bukadar çabuk bu kadar kolay üye çıkarılmamalıdır. Partiden uzaklaştırılan bu üyelerin çoğunu eski sosyalistler veya onlarla ilişkisi olan üyeler teşkil ediyormuş. Arkadaşlar size anılarımı anlatarak bu konudaki düşüncelerimi söylemeğe çalışacağım: Ben ve arkadaşlarım 1962-1963 yıllarında Zeytinburnu İlçe Örgütünü kurarken bize en çok yardım eden ve bizimle birlikte çalışan arkadaşlar 1960 öncesinin u eski sosyalistleri idi. Önemli yardımları olmuştur bu arkadaşların. Bu eski arkadaşlar ve onların yakınları da bütün müşküllerimizde bize yardımcı olmuşlardır. Örneğin zaman olur ilçe kirasını veremezdik bu arkadaşlar bize para yardımı yaparlardı. Hasbelkadar 1960 öncesinin iktidarları tarafından faşist kanunlardan mahkûm olmuş veya takibata uğramış bu arkadaşlarla Partimiz arasında bir çelişki yoktur ve olamaz. Bu ihraçlardan sonra kimseden bağış alamaz olduk. Halbuki bütün yük ilçe yöneticilerinin omuzları üzerindedir. Tekrar ediyorum 1960 öncesi sosyalistleri ile Partimiz arasında çelişki yoktur. Çelişki hakim sınıflardır. Görüş ayrılıkları olabilir fakat bunlar giderilebilir. Büyük Kongreye bu meselenin götürülmesini istiyorum. Partimiz bazı elemanların içinden atarak onlarla arasında uzlaşmaz bir çelişki varmış gibi gösteriyor, bu kesinlikle yanlıştır. Partimiz bu sosyalistleri karşısına almamalıdır. Ayrıca şu konuya da kısaca değinmek istiyorum: Bir süredenberi bütün kongrelerimizde bir isteksizlik bir cansızlık hüküm sürüyor, eski canlılıktan eser yok. Bu durumdan mutluluk duymuyoruz. Bugün meselelerimizi tartışamaz hale geldik. Halbuki eleştiri sayesinde kendi kendimizi aşabiliriz, eleştiri vazgeçilmez bir unsurdur...» diyerek sözlerini bitirdi. Bu konuşma sükûnetle dinlendi. Ne aleyhte ne leyhte tezahürat ya-

İkinci olarak yine Zentinburnu ilçesinden İSMET HANCIOĞLU söz aldı ve şu konuşmayı yaptı: «Geri kalmış ülkelerde emperyalist güçlerin baskısı artmaktadır. Türkiye de bunlar arasındadır. Geri kalmış ülkelerde mücadele iki yönlüdür: Biri antiemperyalist mücadele diğeri sosyalist mücadele. Oysa Partimiz bu konuda mütereddittir. Gençlik sorunlarına gereken ilgiyi göstermemektedir. Örneğin işgal olaylarında görüşünü en geç bildiren bizim Partimiz oldu. Gençlik kolları meselesinin ele alınmasını istiyoruz. Ayrıca haysiyet Divanları tarafından ihraç edilen üyelerin genel affını istiyoruz..» dedi.

CELAL ÜLKÜ (Kartal): «Başımızdan şu demoklesin kılıcını çekin canım. Partide tartışma hürriyeti olmalıdır. Partiden atılanları yeniden Partiye davet edelim. Ayrıca şunu teklif ediyorum: Partiden ihraç edilenler toplansınlar aralarında bir komisyon kursunlar ve gelip Büyük Kongrede kendilerini savunsunlar...»

MUSTAFA HEVENK (Beyoğlu): Rapor geç verildi, tenkit yapamıyoruz. İl ile ilçe ilişkileri zayıftır. Böyle giderse halkı nasıl bilinçlendireceğiz? Haysiyet Divanına verilen ve Partiden uzaklaştırılanlar suçsuzdur. Bu konu üzerinde Büyük Kongrede durulmasını istiyorum..

ALİ BEKİROĞLU (Kartal): Bu delege Kartal ilçesinin müştereken hazırladığı raporu okudu. Raporun önemli kısımlarını aynen veriyoruz: «İlerici güçlerin düzenlediği gösteri yürüyüşleri, mitingler, boykotlar, Üniversitenin işgali ve hemen ardından fabrikaların işgali ve daha sonra Devrimci Eğitim Şurasının yurdumuzun eğitim sorununun ekonomik ve politik bağımsızlığa kavuşmadıkça çözülemeyeceği, Devrim için devrimci eğitim sisteminin kurulmasının kaçınılmaz olduğu hakkında aldığı kararlar ve yayınladığı bildiriler göz önüne alınırsa son ayların yaşadığımız 1968 yılı öbür yıllara kıyasla hareketler yılı olarak nitelenebilir... Bu yıl aynı zamanda bir karşı hareketler yılıdır da... Çıkarcı çevrelerin bu ve buna benzer hareketleri nekadar Anayasa dışı ise Devrimci Güç'lerinki o kadar Anayasaya paralelindedir. Durum böyle iken Anayasaya sımsıkı sarılmış bir parti olarak Anayasa dışı olan olayların üstüne üstüne gitmemiz gerektiği halde beklenen eyleme girilmemiş daima aktüalitenin gerisinde kalınmıştır. Oysa, her fırsatta Anayasanın tastamam uygulanmasını istediğimiz ve halkın, kendi zararına olan davranışları Anayasa'daki haklarını kullanarak protesto etmesinin uygun olacağını düşündüğümüz halde, parti olarak, aynı haklardan pek çok taviz vermiş olduğumuza inanıyoruz. Bu konu ile ilgili dileğimiz: Genel Kongreye delege seçilecek arkadaşlarımızın, yasaların izin verdiği ölçüde aktif davranmamızı öngören kararlar alınması için gereken çabayı harcamalarıdır... Halkın en çok kulak verdiği bir parti olan TİP'in ilçe kongrelerinin sessiz sedasız geçmesi Türkiye ortamına getirdiği dinamizm ile bağdaşmamaktadır... Yurdumuzda bazı il ve birçok ilçelerin henüz örgütlenmemiş olduğu, örgütlenmiş olanların çoğunda ise yönetici kadroların yetersizliği bilinen bir gerçektir. En kısa zamanda bütün il ve ilçe örgütlerinin kurulması gerekmektedir...»

AYLA...... (Sarıyer) Antiemperyalist mücadele'den bahseden bu delegenin sözleri ve soyadı mikrofonun bozukluğu yüzünden anlaşılamadı. Yalnız şu eleştirisi anlaşılabildi: «İl Yöneticilerinin hatası yüzünden ilçe evrakları ile götürüldü ilçemiz bu yüzden 15 gün çalışamadı.»

Bu arada şunu belirtmek yerinde olur zaman zaman mikrofon uğuldadığı için birçok konuşma ve bu arada bazı delegelerin adları soyadları iyi tesbit edilememiş bulunmaktadır. Bir de parti için sırf teknik konulara değinen delegelerin konuşmaları sırf partilileri ilgilendirdiği için bunlara yer vermeğe lüzum görmüyoruz.

KEMAL İHSAN (Beykoz): Aday adaylık konusunda ili eleştiren bu delege parti içi demokrasinin kurulması gerektiğine parmak bastı.

NURETTİN EREN (Zeytinburnu İlçe Sekreteri): «Çalışma raporu 1 saat önce bizlere verildi. Bu rapor çok kalabalık ama çok kalabalık olması çok iş yapıldığına delil olamaz. Raporda yorumlara çok geniş yer verildiği anlaşılıyor. İl örgütümüz bürokratik ve içine kapanık bir çalışma yapmıştır. Partide yanlış bir anlayış var. Eleştiriye önem verilmiyor. Arkadaşlar biz biribirimizi eleştirmezsek bizi gelip A.P. liler veya C.H.P. liler eleştirmez. O takdirde hatalarımızı nasıl düzeltebiliriz. Bir de şu dayak olayına değinmek istiyorum. Bir tarihte biz Zeytinburnu ilçesi toptan istifa etmiştik. Sebebi de o zamanki bir il yöneticisinin bir ilçe başkanını il binasında dövmesini protesto etmek içindi. Zaman geçti. Geçenlerde bir parti üyesi yine aynı yönetici tarafından yine il binasında dövüldü. Huylu huyundan vazgeçmiyor, alışkanlığını sürdürüyor. Bunlar ayıp şeylerdir. Bir sosyalist partide adam dövülmez...»

SEZZAİ ZEREN (Üsküdar): Bu delege uzun uzun sendikacılıktan bahsetti ve İl sendika bürosunun çalışmadığını belirtti. Partide yerleşmekte olan çizmeden yukarı çıkmayalım zihniyeti terkedilmelidir dedi ve şunu ilâve etti: Partiden kolay kolay adam atmayalım...

ALİ NAİL KURER (.........): Eskiler kimdir, ne yapmışlardır, kaç kişidirler diye sözlerine başlayan bu delegeyi kongre başkanı Aren bu noktada susturdu ve şu ihtarı yaptı «Lütfen şahsiyat yapmayın» Delege şahsiyat yapmayacağını belirterek sözlerine devam etti «Bunlar zor günler geçirmiş olabilirler geçmişte bazı hareketlere karışmış olabilirler ama bu eskiler hiçbir zaman sosyalist hareketin HALKLAŞMASINI başaramamışlardır. Sonra şunu belirtmek gerekir TİP'in bunlarla organik bağları yoktur, bunlar maziye mal olmuş hareket-

(Devamı 7. sayfada)

Çek Dramı Türk Dramı

Her toplumcunun ille de bir anti-komünistlik sertifikasına sahip olması moda olduysa bunu şuna buna çatarak mı kazanması gerekir?

İsveç'te «Türk Toplumcular Ocağı» nın çıkarmakta olduğu «Belleten» dergisinin Ekim sayısında Çek olayları üzerine bir yorum yayınlandı. Çok ilginç bulduğumuz yazıyı aşağıda aynen veriyoruz.

«Çekoslovaka olaylarının kaldırdığı toz bulutları dağıldıkça bazı gerçekler somutlaşmaya, anlam kazanmaya başladı.

Emperyalist dünya basını olayı dev büyülteçlerle gözleyip olumsuz, gerçek dışı anlamlara kaydırırken ilerici geçinen basın da aynı yanılgıya düştü.

Johnson, «Çekoslovak işgali ile Avrupa'da statü-ko değişmiştir, NATO - Varşova Paktları arasındaki kuvvet dengesi bozulmuştur» derken nasıl gerçeğe uymayan bir deyişle dünya kamu oyunu yanıltıp Amerikan tekellerinin dileklerini bir gerçek gibi yutturmaya kalkışmışsa ve böylesine gerçek dışı bir yutturmacanın vebalini taşır duruma geldiyse, bilerek ya da bilmeyerek bu yalanı olduğu gibi Johnson'un ağzından dünya kamu oyuna aktarıp onu yanıltan ilerici basın da ayni derecede suçludur.

Tarafsız gözlemcilerin gözlemlerine göreyse durum çok daha başka açıdan yorumlanmalıdır.

10 Eylül tarihli Cumhuriyet'te Sayın Emekli Amiral Sezai ORKUNT diyor ki: «Varşova Paktı Silâhlı Kuvvetlerinde, Çekoslovakya işgali sebebiyle herhangi bir artış yoktur. Mevcut kuvvetlerden ayrılan birlikler işgali sağlamışlardır... NATO'nun Amerika'nın Avrupada tuttuğu tümenler dahil, Norveç'ten Türkiyeye kadar Avrupa'daki tümen mevcudu kaba bir hesapla 1/2 oranında, hava kuvvetlerinde de 1/3 oranında az bulunmaktadır.»

Yine 10 Eylül sayılı Türk Solunda Sayın H. Kıvılcımlının... «Sovyet Blokunun bütün söyledikleri bir yana. Ok gibi yerine varan tek hareketi şu oldu: Ordular Çekoslovakya'ya girer girmez, ülkenin Batı sınırları boyuna süzülüp yığıldılar... Söz konusu Çek sosyalizmi miydi- Hayır, belli ki, müdahalenin baş amacı o yığınılan sınırlardır»... Önce Alman silâhının maskesini, sonra Çekoslovak silâhının maskesini kaldırmaya çalışalım» deyişinden biraz ders almalıydık.

Çek dramı'na ah vah edip. hop oturup hop kalkarak lânetler yağdıranlar ne kazandılar bu davranışlariyle? Yıllar yılı kurulmaya çalışılan bina, görün ne hâle geldi. Daha dün NATO'ya karşıydık, emperyalist Amerikan 6. Filosunu yurdumuzdan kovmaya çalışıyorduk. Bugün artık NATO'nun güçlendirilmesi söz konusudur. Gelin karşı koyun görelim.

Her toplumcunun ille de bir anti-komünistlik sertifikasına sahip olması moda olduysa bunu şuna buna çatarak kazanmaya çalışması mı gerekir?

Eğer yarın, dün Kore'de olduğu gibi Mehmetçiğin telef edileceği bir yeni emperyalist cephe doğarsa, akacak kanların sorumluluğunu hepimiz duyacağız.

Hans Amca'nın Türkiye ziyareti önceden hazırlanmış bir ziyaret olabilir. Ama ne var ki, Türk kamu oyu bu denli yanıltılıp aldatılmasaydı, NATO'yu güçlendirmek teklifini bu denli yüksek sesle haykıramazdı. Türk halkının NATO'ya karşı direnişi kırılmasaydı, yapılacak anlaşmalar gizli kalır, sorumluluğu komprador hükûmetlerin omuzlarına yüklenirdi.

Amerika'da yaklaşan seçimlerin Çekoslovak olayları öncesi gidişatına bir bakın; bir de bundan sonraki muhtemel gelişmelere. Göreceksiniz ki, Amerikan emperyalist tekelleri, yalnız kaldıkları Vietnam savaşını bitirip aldatılan Dünya haklarının hiç değilse bir süre destekleyecekleri bir yeni cephe peşindedir.

Vietnam savaşının Amerikan ekonomisi üzerindeki olumlu etkisi bilindiğine göre, geriye tırmanarak barış sonucuna ulaşmak istenilemez. Fakat bugün Amerikalının öldüğü bir Vietnam yerine yarın NATO askerlerinin ölecekleri bir başka Vietnamla savaşın manevî yükünü Amerika lehine hafifletmek söz konusu olabilir.

Sovyetlerin prestij kaybını öngören her türlü emperyalist oyununu destekleyen çevreler Amerika ile işbirliği halinde midirler dersiniz?»

Sâlim Ulu MİLÂS

TİP İstanbul İl Kongresi

(Baştarafı 6. sayfada)

lerdir. Bizim stratejimiz bellidir. Biz taviz veremeyiz. Parti stratejisi vardır şahıs stratejisi yoktur. Olsa olsa onlar bizim stratejimizi kabul edebilirler ve bizden özür dilerler. Biz bir affa taraftar değiliz. Şunu da belirtmek istiyorum arkadaşlar, kasım ayı geliyor bu ay Amerikalılar yine yurdumuza geleceklerdir ve bu ay bazı olaylara gebedir. Biz süratle gençlikle temas etmeli ve gençliğin hareketini kanalize etmeliyiz. Fakat bu hareketler faşist CUNTA'yı davet etmeyecek tarzda plânlanmalıdır......»

Mikrofondaki konuşmacı Aybar değildi fakat Aybarın tipik bir minyatürü idi bir prototip idi......

METE GÖKTÜRK (Bakırköy): Ben İl Yönetim Kurulunu eleştirmeyeceğim. Partimizin tümünü ilgilendiren bir konu üzerinde duracağım: «TİP kurulurken ve kurulduktan kısa bir süre sonra gerçek bütün devrimciler, sosyalist unsurlar TİP'i desteklemek için yarışırlardı. Bugün ise TİP dışında kalmış ve IİP dışına atılmış devrimciler problemi var. Bunların adedi birçak kişiden ibaret olsaydı belki bir problem olarak karşımıza çıkmazdı. Fakat bu kişilerin nicelik ve nitelikleri hiç de küçümsenmeyecek ölçüdedir. Bunun nedenleri üzerine dikkatle eğilmek gerekir. Bu kavgada işinden olmuş, hapis yatmış, yaralanmış, bu davaya kanını ve canını koymuş arkadaşların yedikleri darbe ilâveten bir de savaş arkadaşlarından darbe yemeleri hangi sosyalistin hangi devrimcinin yüreğini sızlatmaz. Sosyalist bir örgütte disiplin şarttır derken bunun faşist bir ordu disiplini olmadığını unutmamak gerekir. Fikir farklılıklarından ve düşünce çatışmalarından yoksun bir sosyalizm ve devrimcilik ne sosyalizmdir ne de gerçek anlamda devrimcilik. Yaşamak istiyorsak devrimci nitelikte olmak şartiyle bütün eleştiri ve karşı görüşleri endişe ile değil sevinçle karşılamalıyız ve haysiyet divanlarını partinin en çok çalışan kuruluşları olmaktan çıkarmalıyız...»

GÜLSEVİM BIYIKOĞLU (Beşiktaş): Yukarıda parti içi sorunlarında başarılı çalışmalarını ifade ettiğimiz bu delegenin uzun eleştiri ve dilek raporundan yazabildiklerimiz şunlar oldu: «... 300 kişilik ilçeler 50-60 en çok 80 kişi ile kongrelerini yaptılar. Bu ilgisizliğin nedenleri üzerinde durmak gerekir. Görüyorum birçok arkadaş işi gücü bırakmış kulis yapmakla meşgul bunlar bize yakışmaz. Bir üyenin kişiliğiile oynanmasını ifade etti ama mikrofon bozulduğu için konu anlaşılamadı. Parti içi sorunlarına değinen uzun raporu teknik bir mükemmeliyetteydi. Aynı şekilde yine Beşiktaş ilçesinden GÖNÜL TAYLAN ile Fatih ilçesinden adını tesbit edemediğimiz bir bayan delege teknik ve parti içi sorunlarına değinen başarılı rapoprlar okudular.

HÜSEYİN ADIDUYULMUŞ (Eminönü): «Eski-yeni sosyalist olmaz arkadaşlar. Sosyalistin iyisi kötüsü olur. Bu delegenin de sözleri iyi anlaşılamadı. Bedreddinden Markstan Engels'ten Lenin'den bahsetti. Haysiyet Divanı tarafından Partiden atılanlar atılma nedenini bilmiyorlar dedi...

HÜSEYİN BİBER (Eyüp): İşçi sorunlarına değindi. Konuşmacı konusunda İli eleştirdi. Dayak olayı üzerinde çok sert olarak durdu, dayak atma alışkanlığı içinde olanları kınadı. Ayrıca kanunlara göre kurulmuş bir derneğe (İPSD yi kastediyor) üye oldukları için Parti tarafından haysiyet divanına verilen Gaziosmanpaşa ilçesindeki 7 üye olayını dile getirdi ve bu zihniyeti şiddetle kınadı...

Ve sonuç

Bu delegelerden başka birçok delege daha söz aldı, genellikle parti içi teknik sorunlara değindiler. Zaten Pazar günü öğleden sonra konuşma süresi 15 dakikadan 5 dakikaya indirildi, iş iyice çığırından çıktı, kimse kimseyi dinlemez oldu, herkes biraz sonra başlayacak seçim için kulis hazırlığına girişti. Bu arada konuşmalardan usanç getiren ve yerleri uzak olan Silivrili delegeler kongreyi terkettiler, seçimlere bile kalmadılar. Seçimlerden önce 7 kişilik komisyon sözcüsü kısa bir konuşma yaptı. Dişe dokunur bir teklif gelmediği için herhangi bir kongre kararı almaya gerek olmadığı belirtildi ve böylece seçimlere geçildi. Yani hiçbir konuda hiç bir kongre kararı alınmadan kongre bitmiş oluyordu:

Seçimlerin sonuçlarını veriyoruz: İl Yönetim Kurulu: Şinasi Kaya (Başkan) Engin Yücel (Sekreter) - Osman Yalın (Sayman), Aziz Erkmen, Şaban Yıldız, Celâl Beyaz, Nurettin Çavdargil, Cavit Zengin, Murat Sarıca, Müşfik Erem, Cengiz Yazoğlu, Alp Selek, Muammer Güngör. Büyük Kongre delegeleri: Şinasi Kaya, Aziz Erkmen, Celâl Beyaz, Hilmi Güner, Çetin Serfidan, Necat Ökten, İhsan Ofluoğlu, Nurettin Çavdargil, Gülten Efe, Metin Bilgen, Can Açıkgöz, Nazife Cemgil, Müşfik Erem, Tanju Cılızoğlu, Alp Selek, İbrahim Türk, Veysi Sarısözen, İdris Küçükömer, Can Yücel Nabi Yağcı.

Böylece İstanbul İl Kongresi sona ermiş oluyordu. Bu hikâye böylece bitti... Onlar ermiş muradına biz çıkalım kerevetine...

Bilirkişi Raporu

(Baştarafı 4. sayfada)

ve bunlara sahip çıkmanın, haksızlıkla mücadelenin devrimci eylemi başarıya ulaştıracağını söyleyerek bitirmiştir.

Dosyada yer alan 15.1.1968 tarihli bilirkişi raporunda, dergide çıkan konuşma özetinin, Marksizm-Leninizmin öteden beri tekrarlanan fikirlerini aksettirdiği, proleter ihtilâlin propagandasını yaptığı kabul edilmiştir.

Kurulumuz, ne dergide çıkan özette, ne de sonradan elde edilen tam metinde bu suçun unsurlarını görememiştir. Çünkü, ne konuşmacı, ne onun sözlerini özetleyen kimse, cebrî karakterdeki bir proleter ihtilâlinden, bir sınıfın diğerini yok etmesinden, Anayasal düzenin cebren değiştirilmesinden söz etmemişlerdir.

Aksine, sanık, sosyalist devrim için emekçiler dışında kalan sınıf ve zümrelerin, özellikle burjuvazinin de kazanılması için çaba gösterilmesi gereğine işaret etmiş, bunda başarı gösterilemediği takdirde cebre başvurulmasını telkin etmemiş, «... başarı elde edermiyiz, etmezmiyiz ayrı mesele.. Ama, çabamız o yoldadır ...» demekle iktifa etmiştir. Esasen konuşmacı, Türkiye için sosyalist devrimin henüz çok erken olduğu temasını işlemiştir. Ona göre, bu nitelikte bir devrimden söz edebilmek için henüz şerait olgunlaşmamıştır. Demokratik burjuva devrimini yaparak, bağımsızlığını kazanmayan, emperyalist ve feodal güçleri silmemiş bir toplum olarak Türk toplumunun evvelâ bu safhayı gerçekleştirmesi gerekmektedir. Şu fikirleri dahil sanığın, 142. maddeye göre suç sayılabilecek bir değişiklik yolunda telkin ve tavsiyelerde bulunmadığının delilidir.

Kaldı ki, sanık, konuşmasının çeşitli yerlerinde, Anayasanın tanıdığı hak ve özgürlüklerden tam anlamıyla yararlanmak, parlamenter mücadeleye de girişmek ve mücadelenin her şeklini, Anayasa'nın çizdiği sınırlar içinde yapmak tavsiyesinde bulunduğuna göre, cebrî bir aksiyon ve değişikliği tazammun eden komünizm propagandasını yaptığını kabule imkân yoktur. Bu sonuçlar, dergide özetlenen kısım için de doğrudur. Zira, orada da, devrimin tanımı, çeşitleri, bunlardan önce demokratik burjuva devriminin gerçekleştirilmesi gereği, sosyalist devrimin ancak o zaman düşünülebieceği, Türkiyede devrimin birinci şeklinin henüz gerçekleşmediği emekçilerin parti halinde örgütlenmesi lûzumu ifade ve müdafaa edilmiş ve «devrim» sözcüğü «ihtilâl» anlamında kullanılmamıştır. Esasen, bugün, devrim sözcüğü, daha çok toplum içindeki çeşitli şartlarda ve toplumun temel yapısında köklü değişiklikleri ifade etmek için kullanılmakta ve bunun gayrimeşru ve cebrî yollardan sağlanması kasdedilmektedir.

Öte yandan «propaganda» kavramına gerek siyasal bilim, gerekse hukuk tatbikatında verilen anlam dahi, sanık tarafından söylenmiş bulunan sözlerde, suç unsurunun mevcudiyetini kabul etmemize engeldir. Siyasal bilim açısından propaganda, «... İnsan davranışlarını belli bir yönde etkilemek için girişilen ve ısrarlı telkin, teşvik, tahrik ve aksiyona yönelme unsurlarını ihtiva eden aşılama ve benimsetme çabası..» olarak tanımlanabilir. Temyiz Mahkememiz de geçen yıl vardığı bir içtihat ile bu görüşü benimsemiş ve propagandayı bu yolda tanımlamıştır. (4.C.D.11.5.1967, 377/3131).

Propaganda bu şekilde anlaşılınca, kütleleri, kanunlar tarafından yasaklanan amaçlara cebrî yoldan ulaşmak için tahrik ve teşvik etmeyen, aksiyona yöneltici telkinlerde bulunmayan kimselerin fiillerini suç saymağa imkân yoktur. Aynı şekilde, Marksist, Leninist, Maoist ilkeleri ve ideolojileri açıklayıcı beyanlar da kanunlarımız nazarında suç sayılmamak gerekecektir.

b) «FİDEL KONUŞUYOR» BAŞLIKLI YAZI:

Yazı başlığının kenarındaki nottan ve dosya içindeki savunmalardan anlaşıldığına göre, bu yazı, Castro'nun meşhur Moncada baskının yıl dönümünde söylediği nutkun, New York Times gazetesinde çıkan metninin özetidir.

Castro, inceleme konusu olan bu nutkuna, Castro rejiminden önceki devir ile şimdiki devir arasında bazı karşılaştırmalar yapıp bugünkü durum lehine sonuçlar çıkararak başlamış, gerçekleşen devrimin yıkılamayacağının Küba'nın ve Kübalı'ların her türlü müdahaleyi önleyebilecek güçte olduğunu, gerekecek olursa yüz yıl savaşacağını söyledikten sonra, emperyalist güçlere karşı giriştikleri mücadeleden ötürü Vietnamlı'lara övgüde bulunmuştur. Castro'ya göre, emperyalistlerin, bu kurtuluş hareketlerini durdurmağa güçleri yetmeyecektir. Bunun gibi Küba da ortadan kaldırılamayacak ve Küba örneği yok edilmeyecektir.

Küba devrimi Lâtin Amerika'lılar için örnek teşkil etmektedir. Bütün tehlike ve tehditlere rağmen etmeğe de devam edecektir. Çünkü samimî arzusu, Lâtin Amerika halklarının kurtuluşudur.

Castro, daha sonra, Dünya hayatının bu anında Küba'lılara düşen görevleri sayarak, bunların, halkın devrimcilik bilincini gerçekleştirmek, silâhlı kuvvetlerini geliştirmek, iktisadî alanda çetin bir şekilde çalışmak ve halkı ideolojik olarak geliştirmek olduğunu ifade etmiştir. Castro, müteakiben, Küba halkının devrimin yürütülmesi ve kalkınmanın sağlanmasındaki rolü ve görevlerine değinmiş, halkına duyduğu güveni dile getirmiş, kendisinin nasıl ve niçin Marksist-Leninist olduğunu belirtmiş ve Marksist-Leninist düşüncenin gücünü izah etmiştir.

Castro'nun, kurduğu rejimi savunması, onu öğmesi kadar tabiî bir şey olamaz. Konuya bu açıdan bakıldığı takdirde, konuşmanın Marksizm-Leninizmi, dolayısiyle komünizmi övücü nitelikte olduğu söylenebilir: Fakat, bütün varılan sonuçlar, Küba ve Lâtin Amerika toplumlarını ilgilendirmektedir. Yazının mütercimi ve derginin öteki sorumluları, Castro'nun söylediklerinden, onun paralelinde birtakım değer hükümlerine varmış değillerdir. Bu yolda herhangi bir ilâve yapmaksızın, sadece bir komünistin ya da faşistin, bir nazinin fikirlerini, bu sistemleri öğücü nitelikte olsalar bile nakletme suç değildir. Esasen 142. m. nin komünizmin öğülmesini suç sayan 4. bendinin 1. bendi atıfta bulunan hükmü de farklı bir sonuca varılmasını engeller. Gerçekten, 1. bendte memleketin sosyal sınıflarını ve memleket içinde müesses temel nizamları söz konusu eden bir hüküm mevcuttur. Öğme fiilinin de bu şekilde yasaklanan amaçlara yönelmesi kanun hükmü gereğidir. Oysa, yukarıda da açıklandığı üzere, yazı, doğrudan doğruya ve münhasıran Küba ve Lâtin Amerika'yı ilgilendirmektedir.

SONUÇ:

Yukarıda açıklamağa çalıştığımız nedenlerle, sanıklara isnad edilen fiillerde komünizm propagandası ve komünizmi öğmek suçlarının kanunî unsurlarının mevcut bulunmadığı sonucuna vardığımızı saygı ile bilgilerine sunarız. 3.6.1968

BİLİRKİŞİ
PROF. Dr. MÜNCİ KAPANİ
(İmza)

BİLİRKİŞİ
PROF. Dr. HAKKI UMA
(İmza)

BİLİRKİŞİ
PROF. Dr. UĞUR ALACAKAPTAN
(İmza)

Çağrı 11

bir işçinin kaleminden

Celâlettin Çetin

Araya hep oyunlarınız girdi
Karanlık kaypak sinsi
Ayak oyunlarınız
Rulet oyunlarınız
Aşk oyunlarınız
Oysa gözleri zeytin tanesiydi
Elleri büyük ve namuslu
Gitti bir akşam üstü

Bir dağ karanlığına gömüldü.
Araya hep tutkularınız girdi
Isırgan otları gibi
Erdemli yanlarınız
Saygılı yanlarınız
Orospu yanlarınız girdi.
Oysa gün ağarmamıştı daha
Beton ıslaktı
Gitti bir kireç kuyusuna düştü.

Araya hep kavgalarınız girdi.
Kokulu terli odalarınız
Divan yastıklarınız
Banka cüzdanlarınız
Hesap makinalarınız girdi.
Ve vitrinlerde
Ve kalabalık caddelerde
Azgın bir soluktu hepsi.

Duymadınız görmediniz
Ölürken bile çirkindiniz
Yüreksiz öldünüz.

cinayet mi işlenmek isteniyor?

Nizar ÖZKAYA

Bundan dört ay önce Teksif Sendikasının üyesiydik. Fakat Teksif Sendikası haklarımızı istediğimiz zaman bizleri Sendikadan kovdu. Bundan sonra işçiler birlikte başımızın çaresine bakmaya karar verdik ve Federal Sendikası kurduk. İşveren Federal Sendikasının işçiler kurduklarını öğrenir ve öğrenmez, derhal Sendika kurucularını dört tanesinin işine son verdi. Bu tehlike bütün işçileri sarsıttı ve direnmeğe karar verdik. Direnme altı gün sürdükten sonra sonra işveren ve Federal Sendika tarafından anlaşmaya varıldı. Bu anlaşma çıkarılan iki arkadaşımız derhal işbaşı yaptı. İki arkadaşımızda işlerine son verildi. Ve bir protokol imzalandı. Bundan sonra hiç bir işçi haksız yere çıkarılmıyacaktır. Ve bütün fabrikanın noksanlarını ve işçilerin iş emniyetini işçi zamlarını bir eylülden itibaren hem zamları hem de iş emniyetini yapacaktı. Buna rağmen vadettiği müddeti geçtiği halde ne iş emniyeti ne de verdiği sözde durmadı. Ve canımız tehlikede olduğu için haklarımızı yaptırmak almak için 27-9-1968 tarihinden itibaren tekrar direnmeye başladık ve bunu gören işveren 8 gün sonra 130 işçi hak vermeden işçinin haberi olmadan noter huzurunda işten çıkarıldı. Ve aynı zaman jandarma tarafından fabrika kapısından içeri hiç bir işçi içeri alınmadı aynı anda 8 işçi arkadaşımız yakalayıp jandarma tarafından haksız yere tevkif edildi. Tevkif edilmeden önce 23 işçi içinde 13'ü kız 9'u erkek olmak suretiyle 24 saat jandar ma karakolunda nezarete atıldı.

Geçen Pazartesi günü FİNFİNİS BRANDA fabrikasında çalışan 200 kadar kadın ve er kek işçi, işverene karşı direndi. O sabah haber alır almaz derhal iş yerine gittik. Fabrika Haliç'in bitiminde bir yerdedir. Dolmuşta giderken yanımda, sonradan Yugoslavya'dan göçmen olarak Türkiye'ye gel diğini öğrendiğim bir işçi oturdu. Bir dökümhanede çalışıyormuş. Kısa bir sohbetten sonra Avustralya'ya gidecek işçilerden söz açıldı.

«Abi Yugoslavya'da iken akrabalarımdan bir kaç kişi Avustralyaya çalışmak için gitti. Onlardan bir tek mektup aldık «Hayatımız çok tehlikede!» diye yazıyorlardı. Vahşi hayvanların bulunduğu ormanlarda, dağlarda yol hafriyatında çalışıyoruz, diye yazıyorlardı. Bir daha hiç haber alamadık onlardan. Gidiş o gidiş.

Şimdi Türkiye de Avustralya'ya işçi gönderiyormuş. Cinayet işleniyor abi cinayet, vallahi...» Maalesef öyledir, dedim. İşçilerimizi öbür dünyaya gönderiyoruz, dedim. Neyse bu acı sohbeti yaparken fabrikalara dolu Alibeyköy'üne vardık.

Biraz yürüdükten sonra jandarmalarla sarılmış FİNFİNİS BRANDA fabrikasını gördük. İşçiler karşıda kahvenin önünde duruyorlardı. Sendika başkanını sorduk, derhal bize gösterdiler. Onunla konuşmaya başlayınca işçiler gazeteci olduğumu anladılar, derhal etrafımızı sardılar.

Direnmelerinin sebebini sordum. Derhal hep bir ağızdan «Abi her an tehlikedeyiz, her an ölümle karşı karşıyayız. Fabrikanın duvarları hep çatlak, tezgâhlar çalışınca hep birden sallanıyor. Üzerimize her an yıkılabilir. Enkazın altında kalabiliriz. Yazık değil mi bize, bizim de çoluk çocuğumuz var, anamız var, babamız var.

İşverene defalarca söyledik, dinlemedi bizi. Patrondan yana bir sendika vardı, adını da söyliyelim «TEKSİF»; haklarımızı ko ruyacak diye üye olmuştuk ona. Baktık ki bizi değil, hep patronu tutuyor, derhal hepimiz istifa ettik ondan. Birleşip Federal Sendika adında yeni bir sendika kurduk. Bu sendika işverene sosyal haklarımızı hatırlattı, iş emniyetimizin sağlanmasını istedi

İşveren, sendikamızı tanımak istemedi, mecbur kaldık direnmeye. Bütün ilgililer bilsinler ki biz suç işlemiyoruz, biz kanunların tatbikini istiyoruz. Fabrikanın içi çalışılamıyacak kadar harabe olmuş, duvarları çatlamış, kazanlar ha bugün, ha yarın patlıyacak kadar eski, işte müfettişlerin raporları; söylediklerimizin hepsi var.

İstanbul Valisine haber saldık. Çalıştığımız yerleri görsün diye.

Katiller, soyguncular, eşkiyalar varmış gibı etrafımızı gördüğünüz gibi jandarmalar, uzatmalılar, astsubaylar, başta kumandanları sarmış duruyorlar. Olaylar çıksın, işler büyüsün, işçiler suçlu düşsün diye bekliyor lar. Aramızda yetmiş dokuz kız çocuk ve kadın var. Çocuklar 15 yaşından küçük. Bu kanuna aykırıdır. İşveren olan Dimitri FİN FİNİS kanunları çiğniyor, mahkeme kararlarını, müfettiş raporlarını tanımıyor. Vali ilgilenir diye bekliyoruz. Kusur işlememeye çok dikkat ediyoruz. Direnmekte haklıyız. Kanunların tatbikini istiyoruz.»

İşçilerden biri harabe olan fabrikayı göstererek: «Burada çalışılır mı abi!». Bu anda aklıma dolmuştaki işçi geldi. «Türkiye'den Avustralya'ya işçi gönderiliyormuş, cinayet işleniyor abi, cinayet vallahi!»

Devrimci Öğrenci Birliği Tüzüğü

I) ADI ve MERKEZİ:

1) Derneğin adı «DEVRİMCİ ÖĞRENCİ BİRLİĞİ» (DÖB) dir.

2) Genel merkezi İstanbul'dadır. (Ardahan No: 471/2 Tünel Beyoğlu)

II) AMACI

1) Ülkemizde devrimci düşünceyi ve eylemi yaşatmak ve yaymaktır.

III) Derneğe giriş:

1) DERNEĞİN amacını ve tüzüğünü benimseyen kanunî şartlara haiz ve iki üyenin salık verdiği her yüksek öğrenim genci, Şube Yönetim Kurullarının kabulü ve Genel Yönetim Kurulunun tasdiki ile derneğe üye olabilir. Üye şubelere kayıt edilir. Genel Yönetim Kurulu gereğince üye kabul edebilir. Ve aslî üyelerin Genel Yönetim Kuruluna itiraz hakları vardır. Fakülte ve yüksek okullarda şubesi bulunmayan öğrenciler dayanışma şubesine üye olur.

IV) DERNEKTEN ÇIKIŞ:

a — Üyeler üyelikten yazılı bildirim sureti ile ayrılabilirler.

b — Amaca aykırı davranışlarda bulunan üyeler 5 üyenin veya Yönetim Kurulunun teklifi ile Onursal kurulunun 2/3 nin en fazla bir ayda vereceği kararla üyelikten ihraç edilir.

c — Öğrenci niteliği düşenlerin üyelikleri kendiliğinden düşer.

V) ORGANLAR:

I) Genel Kurul DÖB'nin en yetkili organıdır. Genel Başkan, Genel Yönetim Kurulu üyeleri, Şube Başkanları, şube delegasyonlarından oluşur. Her on kişiye bir delege düşer. Normal olarak Aralık ayının ilk haftasında toplanır. Olağanüstü toplantısı ise üyelerin 1/5'nin veya Yönetim Kurulunun isteği ile olur.

Görev ve yetkileri:

a) Genel Başkanı seçer.
b) Genel Yönetim Kurulunu seçer.
c) Onursal Kurulu seçer.
d) Denetim Kurulunu seçer.

II) Genel Yönetim Kurulu: Genel Başkan ve 8 asil üyeden oluşur. Ayrıca 4 yedek üye vardır. 1. ve 2. Sekreteri, Genel Saymanı kendi arasından seçer.

III) Merkez Yürütme Kurulu: G. Başkan, I. ve 2. Sekreter ve G. Saymandan oluşur.

IV) Onursal Kurul: Genel Kurulca seçilen 3 kişidir. Disiplin organıdır.

V) Denetleme Kurulu: G. Kurulca seçilen 3 kişidir. Kurulları denetler.

VI) Şube Yönetim Kurulu: Bir Başkan, Sekreter ve Saymandan oluşur. Gerektikçe bürolar kurup yönetir. Büroların kurulmasında G. Yönetim Kurulunun tavsibini alır.

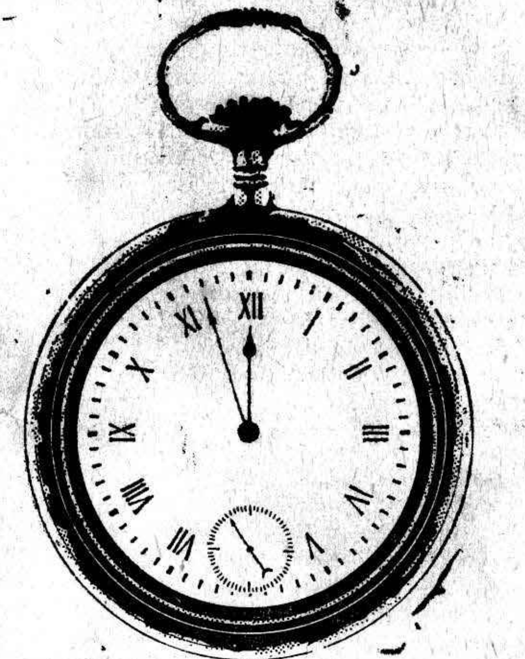
VI) GELİR KAYNAKLARI: Yılda en az 12, en fazla 120 lira üye aidatı; Bağışlar ve çeşitli çalışmalardan elde edilen gelirler.

VII) DERNEĞİN FESHİ:

Genel Kurulun 1/5 inin veya Genel Yönetim Kurulunun teklifi ve 3/5 çoğunluğunun kararı ile feshedilir. Dernek feshedilme anında mallar Genel Yönetim Kurulu'na kalır.

KURUCULAR:

Adı	TABİYETİ	BABA ADI	DOĞUM YERİ	DOĞUM TARİHİ	ADRESİ
Deniz Gezmiş	TC	Cemil	Ayaş	1947	Harem İskelesi Sok. No: 54 Selimiye/İst.
Cihan Alptekin	TC	Eşref	Ardeşen	1947	Kadırga Öğrenci Yurdu Kadırga/İst.
Ahmet Özdemir	TC	Şerif	İstanbul	1949	Kadırga Öğrenci Yurdu Kadırga/İst.
M. Lütfi Kıyıcı	TC	Ethem	Sivas	1946	İETT sitesi No: 47 Etiler/İst.
M. İlker Gürkan	TC	Mehmet	Amasya	1948	Emekli Subay Evleri Blok 12/B Esentepe/İst.
Deniz Çamlıbel	TC	Hasip	Malatya	1947	Petrol Sitesi No: 26/1 Lvent/İst.
Eray Karabilgin	TC	Sezai	İzmir	1943	Samatya Cad. Durak Apt. No: 14/2, Aksaray/İst.
Cevat Ercişli	TC	Tayyar	Malatya	1940	Dede Ef. Sok. No: 24/4 Beyazıt/İst.
Zeki Diren	TC	İ. Hakkı	Silivri	1946	Dede Ef. Sok. No: 24/4 Beyazıt/İst.
M. Mehdi Beşpınar	TC	Halit	İstanbul	1948	Koşuyolu Cenap Şehabettin Sok. No. 12 Kadıköy/İst.
Ender ünay	TC		Ereğli (Konya)	1948	Ardahan No: 411/2, Tünel İst
Saim Kurul	TC	Hüsnü Ahmet	Balıkesir	1946	Balıkesir Yurdu Çemberlitaş/İst.
Selâhattin Okur	TC	Sadık	Silifke	1947	Cağaloğlu Erkek Öğrenci Yurdu, Cağaloğlu/İst.

TÜRK SOLU: Haftalık Gazete ● Sahibi: Şerif Tekben ● Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Bora Gözen ● İdare yeri, Yazışma ve Abone Adresi: Babıâli Cad. No. 29 İstanbul, Telefon: 27 39 61 ● Ankara Temsilciliği: Ahmet Say, Yüksel Caddesi Bayındır Sokak No. 43/A ● Dizgi tertip: Yüksel Matbaası, Baskı: Haşmet Matbaası

İstanbul Dağıtımı: Fuat Büte, Ankara Caddesi No. 34, Tel: 27 89 49 ● Ankara Dağıtımı: Ankara Umum Gazete Bayileri Kooperatifi ● Ege Bölgesi Dağıtımı: Orhan Özşişman, İzmir ● Yıllık Abonesi: Yurt içi 20 TL., Avrupa uçak: 60 TL., Amerika uçak: 150 TL., ● İlân santimi 20 TL., Yayın İlânları % 50 indirimlidir.